

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу

Дипломна робота
на тему:

**«ФРАЗЕОЛОГІЗМИ З ВИКОРИСТАННЯМ НАЗВ ТВАРИН ТА
РОСЛИН В ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ АСПЕКТІ»**

Студентки групи МПі 01-19
факультету романської філології і перекладу
денна форма навчання
спеціальність **035 Філологія.**
спеціалізація **035.05 Романські мови і
літератури (переклад включно), перша –
іспанська**
Верховод Анастасії Олександрівни

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент Залеснова О. В.

Допущено до захисту

«___» _____ року

Завідувач кафедри

_____ *Філоненко Н. Г.*

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2020

MINISTERIO DE EDUCACIÓN Y CIENCIA DE UCRANIA
UNIVERSIDAD NACIONAL LINGÜÍSTICA DE KIEV
Departamento de Filología Románica, Neogriega y Traducción

TRABAJO FINAL DE MÁSTER

sobre el tema:

**"UNIDADES FRASEOLÓGICAS CON NOMBRES DE ANIMALES
Y PLANTAS EN EL ASPECTO DE LA TRADUCCIÓN"**

Anastasiia Verkhovod

Estudiante del grupo MPi 01-19

Facultad de Filología Románica y Traducción

Educación presencial

Especialidad **035. Filología.**

Lenguas y literaturas románicas

(traducción inclusive), primera lengua – española

Tutora académica:

Ph.D en Filología,

Profesora Titular O. Zaltiesnova

Kyiv – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ.....	8
1.1. Фразеологізми та методи дослідження фразеологічних одиниць.....	8
1.2. Наукові підходи до класифікації іспанських фразеологізмів.....	14
1.3. Особливості функціонування іспанських фразеологічних одиниць із зоо- та фітокомпонентами.....	21
Висновки за Розділом 1.....	23
РОЗДІЛ 2 ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ.....	25
2.1. Види перекладів фразеологізмів.....	25
2.2. Лінгвопрагматичні аспекти перекладу іспанської фразеології.....	37
2.3. Специфіка перекладу іспанських фразеологічних одиниць на українську мову.....	41
Висновки до Розділу 2.....	45
РОЗДІЛ 3 ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ІСПАНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ВИКОРИСТАННЯМ НАЗВ ТВАРИН ТА РОСЛИН.....	47
3.1. Збереження образності та своєрідності фразеологізмів з компонентами зоонімами й фітонімами при виборі способів перекладу.....	47
3.2. Застосування контрастивного аналізу іспанських та українських фразеологізмів з використанням назв тварин і рослин в перекладацькій практиці.....	55
3.3. Відображення культури і традицій іспаномовних народів при перекладі фразеологізмів із зоо- та фітокомпонентами.....	64
Висновки за Розділом 3.....	71
ВИСНОВКИ.....	74

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	78
RESUMEN.....	83
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Актуальність роботи обумовлено стійкістю наукового інтересу до проблем перекладу фразеологічних одиниць. Попри те, що ця тема досліджувалася багатьма фахівцями в усьому світі, потребують подальшого вирішення питання розв'язання труднощів перекладу фразеологізмів, до яких відносять їх безеквівалентність, тобто відсутність відповідності фразеологічної одиниці однієї мови в системі іншої мови. Ця проблема пов'язана з мовними і культурними відмінностями, а також зі специфікою структури фразеологізму. Проте, перекладач прагне розв'язати ці труднощі, застосовуючи різні способи перекладу. Його мета – досягти якнайкращого результату, оскільки фразеологічна одиниця несе в собі певну експресивність і конотацію, багато в чому обумовлені тим соціально-культурним середовищем, в якому з'явився цей фразеологізм. Особливу увагу на це слід звертати, коли культури іноземної мови і мови перекладу значно відрізняються між собою. Саме такою виявляється перекладацька реальність при аналізі фразеологізмів з назвами тварин та рослин іспанської та української мов.

Особливості фразеології на матеріалі різних мов досліджувалися такими вченими, як О. Арсентьєва, І. Коломійська, О. Кунін, І. Моїсєєва, Л. Ройзензон, Е. Солодухо та ін. В тому числі на матеріалі іспанської мови фразеологію вивчали І. Бобайла, А. Сулуага, Х. Касарес, Г. Корпас Пастор та ін. На матеріалі української мови – Л. Авксентьєв, Я. Баран, В. Білоноженко, В. Бобков, Л. Мойсеєнко, О. Селіванова, В. Южченко та ін.

Фразеологізми, що містять назви тварин та рослин вивчали Н. Капніна, А. Кіпріянова та ін. У компаративному аспекті фразеологічні одиниці з зоо- та фіто компонентами на матеріалі різних мов аналізували Г. Капніна, К. Мізін, О. Коваленко, В. Рзаєва та ін.

Загальні аспекти перекладу розглядаються в працях таких вчених, як Л. Бархударов, В. Виноградов, Н. Гарбовський, С. Зарицький, Р. Зорівчак, В. Коптілов, І. Корунець, Л. Латишев, С. Максимов, О. Паршин, Р. Селіванова, В. Телія та ін.

Проблемам перекладу фразеологізмів присвятили свої праці Р. Зорівчак, О. Кунін, О. Селіванова та ін.

В той же час, проблема перекладу фразеологізмів з використанням назв рослин та тварин з іспанської на українську мову недостатньо досліджена у вітчизняному мовознавстві та перекладознавстві, що обумовлює актуальність та доцільність обраної теми дослідження.

Об'єкт дослідження – іспанські фразеологізми з використанням назв рослин та тварин.

Предмет дослідження – способи відтворення іспанських фразеологізмів з використанням назв рослин та тварин українською мовою.

Мета дослідження – теоретично дослідити особливості іспанських фразеологізмів, що містять назви рослин та тварин та практично проаналізувати особливості їх перекладу українською мовою.

Завдання дослідження.

1. Дослідити наукові підходи до класифікації іспанських фразеологізмів.
2. Визначити особливості функціонування іспанських фразеологічних одиниць із зоо- та фіто компонентами.
3. Здійснити порівняльний аналіз сучасних методів перекладу фразеологізмів.
4. Визначити лінгвопрагматичні особливості іспанських фразеологічних одиниць в перекладацькому аспекті.
5. Розкрити специфіку перекладу іспанських фразеологічних одиниць на українську мову.
6. Проаналізувати можливості збереження образності та своєрідності фразеологізмів із зоонімами й фітонімами при виборі способів перекладу

7. Здійснити контрастивний аналіз іспанських та українських фразеологізмів з використанням назв тварин і рослин для вибору способів перекладу.

8. Проаналізувати способи перекладу фразеологізмів із зоо- та фіто компонентами.

Для досягнення мети і реалізації поставлених у роботі завдань використано такі **методи дослідження**:

- *аналітичний метод* використовувався при вивченні наукової літератури;
- *описовий метод* дозволив описати і систематизувати досліджуваний матеріал;
- *зіставний метод* був використаний при порівнянні фразеологізмів з використанням назв рослин та тварин в іспанській та українській мовах;
- *перекладацький аналіз* застосовувався при дослідженні способів відтворення іспанських фразеологізмів з використанням назв рослин та тварин українською мовою;
- *прийом кількісних підрахунків* сприяв визначенню частотності вживання фразеологічних одиниць та достовірності отримання результатів дослідження;
- *графічні методи* використовувалися для унаочнення отриманих результатів дослідження.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що поділяються на підрозділи, висновків, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ В СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ МОВІ

1.1. Фразеологізми та методи дослідження фразеологічних одиниць

Фразеологія – область досліджень, об'єктом відображення якої є фразеологізми або фразеологічні одиниці. Вона вивчає фразеологічні явища та містить соціокультурні аспекти, які завжди присутні в одній конкретній спільноті. Вивчення цих предметів, за словами М. Ортіза Альвареса – це спосіб навчитися розуміти «ситуації, що мотивують їх використання» [51, 12]. А. Сулуага зробив величезний внесок у розуміння характеризуючих аспектів фразеологізмів. Він стверджує, що фразеологія позначає «сукупність фразеологічних явищ як науку, яка їх вивчає» [58, 226]. В цій роботі використовується термін у двох згаданих значеннях

Фразеологізми або фразеологічні одиниці (ФО) є цікавим та дивовижним феноменом в будь-якій мові. Вони являють собою яскраву, виразну та змістовну форму групування слів для висловлення різноманітних повідомлень; явище, яке привертає увагу багатьох лінгвістів. Ф. де Сосюр, якого називають батьком лінгвістики XX століття, говорив: «В першу чергу, існує багато виразів, які належать мові: це – сполучення слів, що не змінюються, навіть коли можна відокремити за змістом окремі значущі частини <...>. Ці звороти неможливо імпровізувати, їх привносить традиція» [55].

Особлива роль фразеологізмів у мовленні визначається тим, що, являючи собою різні типи словосполучень, ФО не утворюються вільно в процесі розмови; вони сформовані набагато раніше і з'являються у дискурсі як заучені та повторювані блоки, що мимовільно виникають у розумі особи, яка говорить, та однозначно інтерпретуються співрозмовником. Ці стійкі

комбінації слів входять до когнітивних схем лінгвістичних спільнот, слугують для розуміння їхніх думок і реалій життя, культури, соціальних відносин, і тому становлять більш характерну частину мови [43, 296]. ФО посилюють усний і письмовий дискурс будь-якої мови, «є скарбом, який прикрашає та збагачує спонтанне, тісне та реальне мовне спілкування. У той же час вони є лупою, лінзою, яка дозволяє пізнати та розуміти соціальне надбання та світогляд представників певної культури» [48, 10].

Фразеологія як наука виникла у п'ятдесятих роках минулого століття. Класичним періодом вивчення фразеології є кінець 40-х – середина 60-х років ХХ століття. Одним із проблемних питань фразеології цього періоду є дослідження основного критерію визначення фразеологізму і зв'язку його компонентів (роботи Ш. Баллі, В. Виноградова, В. Жукова, А. Куніна та ін.) [31, 12]. До недавнього часу головною сферою її вивчення були ідіоматичні вирази та кліше. Цим пояснюються іноді дещо загальні визначення фразеологізмів у працях радянських і пострадянських часів, адже вони не охоплюють всіх властивостей фразеологізмів. Зокрема, трактування поняття фразеологізму, яке наводиться у лінгвістичному енциклопедичному словнику, не містить ознак, які відокремлюють їх від інших словосполучень.

Під фразеологізмом, за Л. Г. Авксентьєвим, розуміється «окрема незалежна одиниця мови, що відкривається фразеологічним значенням, граматичними категоріями, компонентним складом, відтворюваністю. Комплекс мовних одиниць, яким притаманні ці ознаки, буде становити обсяг фразеології будь-якої мови» [1, 13]. За словами Я. А. Барана, «фразеологізми, як правило, не окреслюють сучасні предмети оточення, а позначають ставлення до знайомих речей та їх оцінку» [3, 9]. Л. І. Ройзензон зазначав, що «усі стійкі словесні комплекси визначаються тим, що вони фігурують у мові залежно від їх форми і семантики» [27, 10], називаючи стійкими словесними комплексами саме фразеологізми.

Подальші трактування поняття фразеологізмів як об'єкту фразеології, зокрема, в іспаномовних джерелах, стають більш розширеними. Так, у

словнику Іспанської Королівської академії фразеологія визначається як «частина мовознавства, що вивчає фрази, приказки, ідіоми, прислів'я та інші повністю або частково закріплені синтаксичні одиниці». Г. Корпас Пастор зазначає, що ця наука стосується «лексичних одиниць, які утворюються, як мінімум, двома словами, і, як максимум, становлять складні речення» [37, 20]. З іншого боку, О. Сулуага у простий і зрозумілий спосіб пояснює, що фразеологія досліджує відносини між словами, а фразеологічна одиниця – це «стійка комбінація слів» [57]. За словами Р. Гурільйо «фразеологічні звороти – це сталі синтагматичні комплекси, що вказує на їхню певну стабільність, малу або відсутню продуктивність синтаксичних схем та/або трансформаційну дефективність» [53, 103-104].

Виходячи з наукових внесків цих та інших авторів, можна узагальнити, що ФО, які є об'єктом фразеології, складаються з двох або більше пов'язаних слів, які в сукупності мають єдине значення та відповідають більш-менш закріпленим шаблонам, синтаксичним схемам, які мають певну стійкість та обмежену продуктивну здатність, що при цьому не означає, що її не існує.

Виходячи із трактування поняття, ФО мають невід'ємні ознаки. В. Южченко називає їх у своєму авторському визначенні: «Фразеологізм – одиниця мовлення, що складається з двох або більше компонентів і визначається відтворюваністю, цілісністю значення, стійкістю лексичної будови та складу. Ознаками фразеологічних одиниць є:

- 1) фразеологічне значення;
- 2) компонентний склад;
- 3) граматичні категорії» [33, 89].

Певний час тому серед основних характеристик фразеологізмів називалися також неперекладність та еквівалентність фразеологічного звороту одному слову, але ці властивості були відкинуті, оскільки у багатьох випадках вони не дотримувалися [39, 156].

Наразі виділяються такі основні риси ФО:

1. Полівербальність.

Кожна ФО складається з двох або більше слів, принаймні, одне з яких має бути повним (головним, ключовим) словом. Воно, у свою чергу, може супроводжуватися одним або кількома допоміжними словами [55, 16].

За ознакою полівербальності зустрічаються такі види фразеологізмів:

- однорівневі. У цих ФО одне ключове слово, часто дієслово, супроводжується одним або кількома допоміжними словами, які, як правило, виконують функцію прислівника (*hablar sin pelos en la lengua, trabajar de sol a sol*);

- двох- або багаторівневі. Ці ФО містять два чи більше повних слова і можуть бути побудовані за різними синтаксичними структурами. Так, номінальні фразеологізми складаються з іменника та прикметника (*mosquita muerta*). У дієслівних ФО до дієслова приєднується інші частини мови, наприклад: *colgar jeta* (дієслово + іменник), *echar en cara* (дієслово + прийменник + іменник), *poner el dedo en llaga* (дієслово + артикль + іменник + прийменник + артикль + іменник), *pintar pajaritos en el aire* (дієслово + іменник + прийменник + артикль + іменник), *poner un grano de arena* (дієслово + артикль + іменник + прийменник + іменник), *hablar largo y tendido* (дієслово + прикметник + прийменник + прикметник), *echar más leña al fuego* (дієслово + прислівник + іменник + прийменник + артикль + іменник).

2. Фігуральний сенс

Застосування фразеологізмів у мовленні є вмотивованим необхідністю виразно називати властивості деяких предметів чи понять. Ця мотивація є одним із факторів, що призводить до втрати лексичними компонентами свого «основного», «нормального», «звичного» значення і набуття чи створення нового. Виникає метафора, яка полягає у «перенесенні прямого значення в образне завдяки порівнянню, яке мається на увазі» [55, 21]. Метафора виступає семантичною складовою при формуванні фразеологізмів; «метафоризація, тобто зміна значення, зумовлюється

подібністю між явищами або предметами, є одним із найсильніших засобів збагачення фразеологізмів» [55, 21] завдяки тому, що вона є «механізмом, що дозволяє здійснити концептуалізацію та реконцептуалізацію світу, його організацію та координацію його концепцій» [42, 48]. Явище метафоризації можна побачити в наступних ФО: *defender a capa y espada, ser uña y mugre, ponerse las pilas, ser pan comido, arrastrar el ala, marchar finito, echarle cepillo, coger el toro por los cuernos, pegar una puñalada, apretar las tuercas, poner las cartas sobre la mesa, recibir con los brazos abiertos*.

3. Фразеологічна стійкість.

Фразеологічна стійкість пов'язана зі сталим, незмінним характером елементів, які входять до складу ФО. Крім того, ці елементи настільки тісно пов'язані між собою, що ФО набуває свого значення завдяки цим конкретним формам поєднання та стійкості елементів. Фразеологічна стійкість виражається у різні способи і регулюється певними об'єктивними правилами, згідно з якими не припускається [55, 27]:

- змінювати порядок компонентів ФО, навіть якщо ця перестановка не порушує мовні закони. Так, наприклад, говориться *ser un cero a la izquierda*, а не «a la izquierda ser un cero»;

- замінювати одні елементи на інші. Не можна, наприклад, сказати «*reflexionar con cerebro helado*» замість *pensar con cabeza fría*;

- змінювати граматичну категорію елементів (число, стать, час дієслова тощо). Наприклад, говориться *hacer el oso*, а не «*hacer la osa*».

Функції ФО тісно пов'язані з контекстом. Тому багато вчених-лінгвістів проводять дослідження функціональних особливостей фразеологізмів у конкретних творах. За словами В. Білоноженко, «аналіз фразеологічної одиниці в ізоляції від контексту малоефективний, не забезпечує розкриття глибини її семантики, оскільки фразеологізм здебільшого вступає у складні смислових відносин з певним контекстом» [5, 72]. Зокрема, А. Сулуага виділяє наступні функції, притаманні фразеологізмам (які, за його класифікацією є невід'ємними для усіх ФО)

[57]: власне фразеологічна (полягає, на думку автора, у тому, щоб «максимально полегшити і спростити як формулювання повідомлення з боку його автора, так і його сприйняття читачем або слухачем» [57, 631]; конотативна (містять діатопічні, діастратичні та діафазичні елементи, наприклад, топоніми); знакова (дозволяє презентувати зміст ФО шляхом конкретного візуального образу); грайливо-поетична (забезпечується вмістом алітерацій, рим, повторів, які підкреслюють гумористичні нотки тексту). Функції, які за класифікацією А. Сулуаги не є невід’ємними – мінливість, якій підлягають ФО, та «деавтоматизація», яка активізує та посилює експресивність тексту, – були виявлені, зокрема, в романі Карлоса Руїза Сафона «La Sombra Del Viento» («Тінь вітру») [34: 98-100]. Безумовно, це лише основні стилістичні функції, які зустрічаються найчастіше. У ФО існує ще безліч додаткових ролей у текстах будь-якого жанру.

Для того, щоб з ряду часто відтворюваних виразів можна було розпізнати конкретно ФО, фразеологія виділяє ряд істотних, визначальних ознак:

- відтворюваність – регулярна повторюваність в мовленні ФО різного ступеня складності, тобто неоднорідних, різноякісних утворень;
- ідіоматичність – змістовна нерозкладність фразеологізму в цілому;
- стійкість – міра, ступінь семантичної неподільності і нерозкладності компонентів; невід’ємно пов’язана з ідіоматичністю;
- семантична цілісність – здатність компонентів фразеологізму повністю або частково втрачати своє лексичне значення;
- незамкнута, відкрита структура – можливість поєднуватися в мовленні з іншими словами, словосполученнями і бути частиною речення [52, 18-21].

Фразеологізми є складними виразами, які не завжди легко пояснюються за походженням і логікою побудови, відрізняються особливою метафоричністю, сформувалися в свідомості носіїв мови і відтворюються протягом довгого періоду часу. Все це зумовлює наявність різноманітних

методів дослідження ФО, які слугують для їх виокремлення, встановлення їхніх властивостей, диференційних ознак та характеристик.

Вітчизняна фразеологічна школа оперує низкою методів дослідження ФО, які у своєму застосуванні спираються на давні мовознавчі традиції. У працях науковців виокремлюються близько десяти основних методів дослідження фразеології, які можна згрупувати щодо вузького (Л. Авксентьєв, Н. Амосова, В. Жуков, В. Мокієнко, В. Телія, О. Бабкін, та ін.) або широкого (Л. Булаховський, М. Шанський, Л. Ройзензон, І. Чернишова, В. Архангельський, Л. Скрипник, та ін.) підходу до вивчення ФО залежно від визначення обсягу фразеологічного складу мови (див. додаток 1, рис.1.1).

В основі методів вивчення ФО лежать особливості їх функціонування ФО у реченні, контекстуальна взаємодія слів-компонентів та врахування специфіки мови. Застосування того чи того методу залежить від конкретних завдань, які ставить перед собою мовознавець. Кожен окремо взятий метод має свої характеристики, переваги та деякі недоліки, тому найчастіше вчені застосовують комплексний метод опису фразеології як сукупність методів, прийомів дослідження і різноманітні операції з фразеологічним матеріалом.

1.2. Наукові підходи до класифікації іспанських фразеологізмів

Існує небагато підходів до класифікації іспанських фразеологізмів, однак є деякі важливі спроби класифікації (Х. Касарес, А. Сулуага та Г. Корпас Пастор [35; 36; 56; 58]), засновані на різних критеріях (семантичний, функціональний та стилістичний).

Перша таксономія була запропонована Х. Касаресом у 50-х роках, а через десять років Е. Косеріу ввів різницю між «повторним дискурсом» і «вільним дискурсом» [40]. Пізніше А. Сулуага розширює класифікацію Х. Касареса, спираючи свою гіпотезу на німецькі та слов'янські дослідження.

Отже, розглянемо класифікації, запропоновані цими вченими.

Класифікація Х. Касареса досі має особливе значення в іспанському контексті не тільки тому, що вона є першою, але й тому, що вона стала моделлю для подальших студій. Він розрізняє два типи ФО:

- 1) locuciones (локуції або мовні звороти);
- 2) formulas proverbiales (прислівні формули), до яких включав refranes (прислів'я) та frases proverbiales (приказки).

Прихильники «вузького» підходу до вивчення фразеологізмів виключають прислівні формули з поля своїх досліджень. Але так чи інакше, важливо згадати, що Х. Касарес виділяє фразеологічні прислів'я як окремий клас, подібно до того, як Р. Глясер визначав загальну категорію прислів'їв, стверджуючи, що вони належать до іншої галузі вивчення фразеології, оскільки вони виражають загальні істини, і не підходять під одну подію [44].

Х. Касарес визначає локуцію (мовний зворот) як «стійку комбінацію двох або більше слів, яка функціонує як елемент речення і звичайний сенс якої не еквівалентний просто сумі звичайних значень її компонентів» [35, 170].

У межах загальної категорії локуцій він проводить подальше розмежування між:

1.1) locuciones conexas (пов'язані мовні звороти): ті, що граматично приєднані до речення.

2.2) locuciones conceptuales (концептуальні мовні звороти): компоненти яких представляють концептуальну одиницю. С. Касарес поділяє цю категорію на різні групи відповідно до синтаксичної функції, яку вони мають у дискурсі.

Його класифікацію можна узагальнити за допомогою схеми, що представляє різні типи локуцій (див. Додаток 1, рис. 1.2).

Крім того, він також звертає увагу на modismos (ідіоми). Навіть незважаючи на те, що на початку він не мав наміру включати їх, оскільки вважав, що вони знаходяться на периферії сфери його дослідження, він займався ними через важливість цього лексичного явища [35, 205].

Закінчивши аналіз їхніх особливостей, автор підсумовує, що лінгвістика не може включити в свою категоризацію термін “*modismo*”, оскільки його межі є настільки гнучкими, що їх можна було б легко включити і до “*locuciones*”, і до “*frases proverbiales*”.

Е. Косеріу зробив ще один важливий внесок у іспанську фразеологію, встановивши різницю між повторним дискурсом та вільним дискурсом [40]. Як він пояснює, вільний дискурс посилається на всі ті лексичні та граматичні одиниці, які приєднуються та змінюють себе відповідно до мовних правил; тоді як повторний дискурс включає ті одиниці, які фіксуються та повторюються (або відтворюються) в дискурсі і складові яких не завжди поєднуються за правилами мови.

Підходячи до фразеології з цієї точки зору, прихильники «вузького» підходу до фразеології зосереджуються на першій категорії, яка, згідно з описом Е. Косеріу, здається, є саме тією, до якої належать ФО та ідіоми. У рамках повторного дискурсу Е. Косеріу виділяє три різні типи ФО, його диференціація заснована на функціональній точці зору, враховуючи, що він приймає за орієнтир граматичний рівень одиниць, якому вони відповідатимуть:

1. *Locuciones* (локуції). Е. Косеріу також називав “*textemas*” («текстеми») або “*frasemas*” («фраземи»): одиниці, еквівалентні реченням. До них він включає прислів'я, приказки, цитати, молитви, літературні фрагменти тощо.

2. *Sintagmas estereotipados* (стереотипні синтагми): одиниці, які можна поєднати у реченні і які еквівалентні синтагмам.

3. *Perífrasis léxica* (лексичні перифрази): одиниці, еквівалентні словам, їх можна поєднати в реченні і їх можна замінити одиничними словами (“*dar abasto*” може бути замінено фразою “*producir lo necesario*”, а фраза “*echa en cara*” може бути замінена словом “*reprochar*”).

Класифікація «одиниць повторного дискурсу» Е. Косеріу наведена на рис. 1.3. (див. Додаток 1, рис.1.3.)

На цьому етапі вже можна перевірити термінологічну неоднорідність іспанської фразеологічної системи, яка виявляється, на нашу думку, навіть у більшому ступеню, ніж в українській. Те, що Х. Касарес називає локуціями, Е. Косеріу визначає як «одиниці повторного дискурсу», і, крім того, у цих двох загальних категоріях двома авторами використовуються різні терміни для позначення однієї і тієї самої категорії. Знову ж таки, це демонструє труднощі встановлення меж фразеології та створення точного корпусу, що складається з однорідних фразеологічних одиниць.

Потрібно розглянути класифікації інших трьох авторів, які внесли великий внесок у іспанську фразеологію та висновки яких підтверджують відсутність однорідності для номенклатури різних категорій для визначення критеріїв, що дозволяють розмістити певну ФО у певній категорії.

Дослідники А. Сулуага [56, 79] та Г. Корпас Пастор [37, 27] вважали, що таксономія Е. Косеріу є рудиментарною та не прискіпливою, тому що він не використовував чіткого критерію для розмежування різних типів одиниць. Більше того, він включив до першої групи (текстеми) деякі одиниці, які не належать до галузі вивчення фразеології взагалі (літературні фрагменти та молитви). Тим не менш, велике значення має його відмінність між «вільним дискурсом» і «повторним дискурсом».

А. Сулуага розширює класифікацію, надану Касаресом, використовуючи такі типи [56]:

1. Фіксовані вирази (оскільки головною їхньою особливістю є фіксованість).
2. ФО (оскільки вони функціонують як одиниці мови). Ці два терміни охоплюють спектр від двослівних фраз до тих, що утворюються простими чи складними реченнями, які характеризуються фіксованістю та мають у багатьох випадках різний ступень ідіоматичності.

А. Сулуага пропонує два різні критерії для каталогізації фіксованих виразів:

1) за ступенем їх формальної фіксованості та смислової фіксованості (ідіоматичності) він розрізняє:

- 1.1) фіксовані неідіоматичні вирази, як *dicho y hecho*;
- 1.2) напівідіоматичні вирази, такі як *la oveja negra de la familia*;
- 1.3) ідіоматичні вирази, такі як *cabeza de turco*.

2) за семантично-функціональним значенням, тобто різними синтаксичними функціями, які вони відіграють у дискурсі, дослідник розрізняє дві великі групи:

2.1) локуції, яким потрібен додатковий елемент, щоб інтегруватись у текст. Вони відповідають категорії локуцій, що надаються Х. Касаресом, за винятком категорії *locuciones gramaticales* (граматичних мовних зворотів), до якої А. Сулуага додає *locuciones elativas*, метою яких є підкреслити значення того чи того речення;

2.2) *enunciados fraseológicos* (фразеологічні висловлювання), які мають синтаксичну самостійність (кліше, мовні формули, приказки, прислів'я).

Прихильники «вузького» підходу до вивчення фразеології звертають увагу на першу категорію, яка, здається найбільше схожою на категорію *номінацій*, визначену Р. Глясером (яку він протиставляє категорії *пропозицій*) [44]. Локуції спочатку диференціюються (так, як і у Х. Касареса) на ті, що мають граматичне значення, і ті, що мають семантичне значення. У межах цієї групи він забезпечує подальше розмежування (подібне до того, що у Х. Касареса), відповідно до того, який тип семантичної ролі вони відіграють.

У сучасному мовознавстві популярнішими є нові класифікації, розроблені з іншого погляду. Г. Корпас Пастор надає широке бачення фразеологізмів, що включає всі ті комбінації, що складаються щонайменше з двох слів, і верхня межа яких є складеним пунктом, що характеризується високою частотою появи в мові та спільноті – поява їх складових елементів, а також їх стабільність, ідіоматичність та мінливість [37, 50 – 52]. Для того, щоб класифікувати ФО, дослідниця поєднує прагматичний критерій

enunciado (висловлювання) з критичним. Слідом за А. Сулуагою [56], вона вважає вислів «продуктом мінімальної комунікації, продуктом мовного акту, який відповідає простому або складному реченню, але також може складатися з фрази чи слова» [37, 51]. Таким чином вона здійснює класифікацію першого рівня, виділивши три загальні категорії:

1) *colocaciones* (колокації). Вони не вважаються закріпленими за загальними нормами (інституціоналізованими), але вони не є повними висловленнями і розглядаються як вільні синтагми;

- *locuciones* (локуції, мовні звороти). Вони також фіксуються відповідно до загальних норм системи, але вони не є висловленнями. Г. Корпас Пастор також використовує як орієнтир функціональність цих ФО та їх еквівалентність; насправді в її визначенні немає суттєвої різниці з Х. Касаресом і А. Сулуагою;

- *enunciados fraseológicos* (фразеологічні висловлювання). Це ФО, які є автономними висловлюваннями, закріплені в усній мові та залежать від соціокультурного походження мовців. У цю категорію дослідниця включає формули, приказки, прислів'я тощо. Ці підкатегорії не вивчаються прихильниками «вузького» тлумачення фразеології, оскільки вони більше пов'язані з областю вивчення пареміології.

Л. Руїс Гурільо [53] запропонував іншу систематику, засновану на концепції центру та периферії, подібно до позиції Р. Глясера, спрямованої на демонстрацію поступового характеру фразеологічних явищ [44]. З одного боку, вона пояснює, що ФО представляють собою поступову категорію між лексемою та синтагмою; з іншого боку, її особливості також поступові. Все це показує недискретний характер фіксованої комбінації слів і унеможливорює перелік точних категорій, які б призвели до загальної згоди щодо різних груп ФО, які складають фразеологічну систему. У своїх дослідженнях і Л. Руїс Гурільо, і Р. Глясер засновують свої твердження на теорії Празької школи про центр та периферію. Л. Руїс Гурільо виходить із «вузького» погляду на фразеологію, який, в основному стосується ФО, які

мають найвищий ступінь ідіоматичності та чіткості. Залежно від ступеня ідіоматичності та фіксованості виявляється у результаті ступінь фразеологізації; відповідно до нього, ФО можуть розташовуватися в центрі, в перехідній зоні або на периферії. Ядерні ФО – це ті, що розташовані в центрі цієї системи, оскільки вони мають максимальний ступінь фіксованості та ідіоматичності, перехідні ФО та периферійні ФО мають найвищий ступінь свободи. Для того, щоб розмістити ФО в одній із цих категорій, слід розмежовувати різні особливості ФО на різних рівнях, що сприяє знаходженню ФО в одній точці цього поступового масштабу. Дослідниця враховує такі рівні: фонетичний / фонологічний, морфологічний, синтаксичний, лексико-семантичний, прагматичний. Її бачення дозволяє їй визначити поступову структуру та відмовитися від застарілої теорії, яка вважає ненормованість ФО параметром її класифікації. Дослідниця пропонує змінити точку зору і подумати, що так звана «ненормованість» ФО і представляє її справжню властивість.

Таким чином, можна зробити висновок, що існують різні класифікації ФО, які базуються на різних критеріях. Взагалі, більшість спроб класифікації виникають із «широкої» точки зору на фразеологію та розділяють ФО на дві великі групи: словосполучення та речення. До першої групи входять, по-перше, одиниці, які є автономними з точки зору синтаксису та семантики, і які можна замінити лише одним словом, по-друге – ті, які граматично зв'язані з реченням і не є автономними.

1.3. Особливості функціонування іспанських фразеологічних одиниць із зоо- та фітокомпонентами

Зооніми (назви тварин) і фітоніми (назви рослин), як окремі лексичні одиниці і як компоненти фразеологізмів, широко представлені в іспанській та українській мовах й відносяться до одних із найдавніших і поширеніших.

Зооніми та фітоніми, як своєрідна експресивна лексика, використовуються для виявлення позитивних чи негативних якостей людини шляхом перенесення якостей тварин та рослин відповідно на людину. Роль тварин у житті людини надзвичайно велика, особливо на ранніх стадіях розвитку людини, коли тварини та людина співіснували у безпосередній близькості. До давніх же часів відноситься і знайомство людини з рослинами, починаючи від практики збиральництва і закінчуючи першими спробами городництва та культивування диких рослин. І сьогодні людські якості часто метафорично порівнюють із життям тварин та якостями рослин, що відображено у фразеологізмах.

Метафори та порівняння часто виявляють певні риси характеру, поведінки та звичок тварин, які чітко відображають характеристики людської природи та поведінки. Ці риси можна описати як позитивними (сміливість, підступність, нікчемність, старанність слухняність), так і негативними (впертість, вульгарність, жадібність, вибагливість, гнів, замкнутість) за мотиваційними ознаками.

Кожен народ заздалегідь визначив способи розуміння світу, що відображаються у його мові. Ці відмінності можна пояснити історією, досвідом, певними культурними зв'язками, які має кожна нація.

Наприклад, українці бачать балакучу людину як сороку: *балакучий наче сорока*. Іспанці також порівнюють таку людину з птахом: *hablar como una cotorra*. Але так само можуть використовуватися семантичні еквіваленти: *hablar como una centella* 'говорить як блискавка'. Варто зазначити, що форма цих подібностей може змінюватися, тоді як значення та об'єкти залишаються однаковими. Якщо іспанські мовці орієнтуються на те, як людина розмовляє (*hablar como*), українці описують чийось якість (*балакучий*). Такі крос-культурні аспекти важливі при перекладі. Значення цих ФО є однаковим або подібним, але культурні відмінності чітко видно як у ФО, так і в об'єктах, які використовуються в них.

Так, в іспанській мові є ФО *temblar como una hoja* ‘тремтіти, немов лист’. Акцент робиться на фізичних якостях рослини: листя дуже легке і легко трясеться вітром. В українському еквіваленті ж використовується конкретизація: *тремтіти, як осиковий листок*. В іспанській ФО – нейтральний лист, без вказівки на його тип. Семантично ж це повні еквіваленти: в обох мовах мовці порівнюють людину, яка боїться, з листям.

В українському фольклорі, існує безліч ФО, які дуже часто відносяться до тварин та рослин. Наприклад, людину, яка боїться, можна порівняти із зайцем: *боязкий, як заєць*. Подібний образ часто використовується в іспанській мові: *caer como una liebre* з різницею у його структурі ‘впасти, як заєць’. Відмінний характер української мови – наявність жартівливих, насмішливих виразів, які мають протилежне значення до того, що означає головне дієслово. Багато цих жартівливих ФО також використовують образи тварин і рослин: *<боюсь тебе,> як вовк кози / як заєць бубна / як собака мухи*. Семантика вищезгаданих ФО протилежна – ‘не боятися’. У той час як українці використовують образи тварин і рослин, іспанська мова часто надає перевагу релігійним термінам. Є чимало прикладів, де згадуються Ісус, Бог, церква, хрест. Наприклад, *temer como el diablo a la cruz* ‘боятися, як чорт боїться хреста’.

Для позначення великої групи людей, що знаходяться у закритому просторі, іспанці використовують такі ФО: *como piojos en costura, como sardinas en lata, como tres en un zapato*. Українці кажуть: *багато людей, як плав пливе; багато, як трави; багацько, хоч греблю гати; як оселедців у бочці*. Як ми бачимо, в деяких іспанських та українських ФО схожий об’єкт – це риба, хоча різного типу: іспанці звикли до сардин, а українці віддають перевагу оселедцю. Тим не менше, кожна мова має синонімічні вирази, які відображають світ по-різному і не мають буквального еквівалента в інших мовах. Іспанці говорять про бліх у пряжі (*como piojos en costura*), а українці бачать велику кількість когось чи чогось у траві (*як трави*) або наповненому – тече річка (*хоч греблю гати*).

Таким чином, фразеологічні одиниці займають важливе місце у мовному фонді іспанської та української мов. Більше того, вони слугують вікном до іншої культури, яка збагачує наш власний світ. Щоб адекватно відтворити зміст і форму іспанської ФО українською мовою, потрібен глибокий аналіз на пізнавальному рівні, щоб зрозуміти, який елемент у структурі є головним. Лише тоді, беручи до уваги мовні ресурси та фонові знання майбутніх одержувачів щодо реалій іспанської культури, перекладач може прийняти рішення про те, який спосіб перекладу було б найбільш доцільно використовувати.

Висновки за Розділом 1

В основу методів вивчення фразеологічних одиниць вчені покладають особливості функціонування ФО у реченні, контекстуальну взаємодію слів-компонентів та врахування специфіки мови. Застосування того чи того методу залежить від конкретних завдань, які ставить перед собою мовознавець. Кожен окремо взятий метод має свої характеристики, переваги та деякі недоліки, тому найчастіше вчені застосовують комплексний метод опису фразеології як сукупність методів, прийомів дослідження і різноманітні операції з фразеологічним матеріалом.

В лінгвістиці існують різні класифікації ФО, які базуються на різних критеріях. Більшість спроб класифікації виникають із «широкої» точки зору на фразеологію та розділяють ФО на дві великі групи: словосполучення та речення. До першої групи входять, по-перше, одиниці, які є автономними з точки зору синтаксису та семантики, і які можна замінити лише одним словом, по-друге – ті, які граматично зв'язані з реченням і не є автономними.

Фразеологічні одиниці займають важливе місце у мовному фонді іспанської та української мов. Більше того, вони слугують вікном до іншої культури, яка збагачує наш власний світ. Щоб адекватно відтворити зміст і

форму іспанської ФО українською мовою, потрібен глибокий аналіз на пізнавальному рівні, щоб зрозуміти, який елемент у структурі є головним. Лише тоді, беручи до уваги мовні ресурси та фонові знання майбутніх одержувачів щодо реалій іспанської культури, перекладач може прийняти рішення про те, який спосіб перекладу було б найбільш доцільно використовувати.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ

2.1. Види перекладів фразеологізмів

Словниковий склад мови відкритий і постійно змінюється, зокрема її одиниці набувають нових значень. У правильності і повноті передачі інформації полягає власне відмінність перекладу від переказу чи скороченого викладу, від будь-якого виду так званих адаптацій. Тому зрозуміло, що можливість правильно передати позначення речей, про які йдеться в оригіналі, і образів, які з ними пов'язані, передбачає наявність певних знань про дійсність, зображену в тексті оригіналу (незалежно від того, чи ці знання надбані шляхом прямого знайомства з нею, чи взяті з книг або інших джерел). Професор І. Корунець вважає, що засоби перекладу залежать від структури, значення та мовного рівня змістових одиниць. Оскільки переклад є лінгвістичним предметом і він будується на значенні мовних одиниць, то перекладач орієнтується у рівнях цих мовних одиниць. Дослідник виділяє:

- надсинтаксичний рівень – на якому відбувається відтворення текстів цілком або абзаців;
- синтаксичний рівень – на якому відбувається відтворення словосполучень та речень;

- лексичний рівень – на якому відбувається відтворення значень слів, деяких словосполучень, ідіом;

- морфологічний рівень – на якому відбувається відтворення складових морфологічних елементів лексеми, цей рівень також допомагає відтворити й лексичне значення слова;

- фонетичний рівень – на якому відбувається відтворення звуків фонетики: більшість термінів, географічних та власних назв, реалій суспільно-політичного життя відтворюються саме на фонетичному рівні [17, 179].

Перекладацькі способи відтворення мовних одиниць полягають у застосуванні підходів, що здійснюються перекладачем у межах традицій певних перекладацьких шкіл і пов'язаних з ними нових тенденцій у перекладі. Три основні підходи до перекладу відомі як трансформаційний підхід, денотативний підхід і комунікативний підхід.

1. Для досягнення семантичної еквівалентності фразеологічних одиниць потрібні трансформації або заміни. На рівні компонентної еквівалентності переважно використовуються трансформації, що стосуються граматичної структури висловлення. У межах **трансформаційної теорії** процес перекладу розглядається як процес трансформації та перетворення одиниць і структур з мови оригіналу на мову перекладу. Під час здійснення трансформаційних процедур диференціюють власне трансформації та еквіваленти [4, 6 – 10; 20, 23 – 28].

Це не єдина класифікація перекладацьких трансформацій. Так, А. Паршин виділяє такі основні типи трансформацій, що застосовуються в процесі перекладу:

1. Лексичні:

а) перекладацьке транскрибування та транслітерація;

б) калькування і лексико-семантичні заміни, що включають в себе конкретизацію, генералізацію і модуляцію.

2. Граматичні:

- а) синтаксичне уподібнення (тобто дослівний переклад);
- б) членування речення;
- в) об'єднання речень;
- г) граматичні заміни, до яких відносять заміну форми слова, заміну частини мови або заміну члена речення.

3. Лексико-граматичні:

- а) антонімічний переклад;
- б) експлікація (якою А. Паршин вважає описовий переклад);
- в) компенсація [26].

Н. Гарбовський, узагальнюючи класифікації перекладацьких трансформацій, виконаних Я. Рецкер, Л. Бархударовим, В. Комісаровим та ін. виділяє вісім видів трансформацій: адаптація, антонімічний переклад, генералізація, еквівалентність, конкретизація, метафорична диференціація, стилістична нейтралізація, цілісне перетворення.

Адаптація – перетворення, в результаті якого відбувається не тільки зміна в описі тієї чи іншої предметної ситуації, але й замінюється сама предметна ситуація. Адаптація викликається міжкультурною асиметрією [8, 404].

Антонімічний переклад – виконується за формулою подвійного заперечення, подвійної контрадикторності [8, 466].

Генералізація – трансформаційна операція, в ході якої перекладач, слідуючи по ланцюжку узагальнення, замінює поняття з більш обмеженим обсягом і більш складним змістом, укладене в слові або словосполученні вихідного тексту, поняттям з більш широким обсягом, але менш складним, менш конкретним змістом [8, 426].

Еквівалентність – перекладацька трансформація, в результаті якої предметна ситуація, описана в тексті оригіналу, передається в перекладі іншими структурними і стилістичними засобами, а іноді й іншими семантичними компонентами [8, 405].

Конкретизація – трансформаційна операція, в ході якої перекладач, слідуючи по ланцюжку узагальнення, замінює поняття з ширшим обсягом і менш складним змістом, укладену в слові або словосполученні вихідного тексту, поняттям з більш обмеженим обсягом, але складним, більш конкретним змістом [8, 433].

Метафорична диференціація – трансформаційна операція, яка полягає в зміні в перекладі образної основи метафори з переходом від одного виду об'єктів до іншого [8, 411].

Стилістична нейтралізація – еквівалентність, яка зачіпає прагматичний рівень одиниці перекладу.

Цілісне перетворення – прийом, в процесі якого перетворюється внутрішня форма будь-якого відрізка мовного ланцюга, здійснюється в рамках перехрещення, адекватність забезпечує віднесення вихідної і перетвореної одиниці перекладу до одного і того ж відрізка дійсності [8, 420].

Трансформації починаються на синтаксичному рівні, коли міняється, наприклад, порядок слів при перекладі. Заміни на інших рівнях вважаються еквівалентами, коли замість слів мови оригіналу вживаються непрямі відповідники цільової мови.

Трансформаційний підхід передбачає особливості перекладу згідно з трьома рівнями: морфологічним, лексичним та синтаксичним [20, 28 – 30, 252 – 261]. Під час перекладу одиниць морфологічного рівня морфеми мови оригіналу трансформуються в морфеми мови перекладу.

На лексичному рівні слова та словосполучення мови оригіналу трансформуються у слова та словосполучення мови перекладу [20, 252 – 261].

На синтаксичному рівні структури мови оригіналу трансформуються у синтаксичні структури мови перекладу. Синтаксичні трансформації включають в себе значні зміни в тексті мови перекладу, починаючи із зміни

порядку слів у реченні та закінчуючи розділенням одного речення на два й більше [49, 42].

Підхід, заснований на структурній еквівалентності одиниць синтаксичного рівня, є найбільш розповсюдженим [49, 42 – 43]. Перекладацькі трансформації є складними, дуже часто на різних рівнях мови. Цей тип трансформації особливо часто зустрічається, коли процес перекладу охоплює аналітичну та синтетичну мови.

Український дослідник С. Максимов запропонував широку класифікацію трансформацій [21, 128 – 131].

I. Лексичні трансформації.

1. Формальні лексичні трансформації.

1.1 Практична транскрипція – це спосіб перекладу лексичної одиниці мови оригіналу шляхом відтворення звукової форми за допомогою літер мови перекладу.

1.2 Транслітерація – це спосіб перекладу лексичної одиниці мови оригіналу шляхом відтворення її графічної форми мовою перекладу.

1.3 Традиційне фонетичне та графічне відтворення.

1.4 Поєднання практичної транскрипції, транслітерації та традиційного фонетичного та графічного відтворення.

1.5 Калькування – спосіб перекладу лексичних одиниць мови оригіналу шляхом заміни її складових (морфем чи слів) лексичними відповідниками мови перекладу.

2. Лексичні та семантичні перетворення.

2.1 Генералізація значення – це заміна одиниці мови перекладу, яка має вузьке значення, одиницею перекладу з ширшим значенням.

2.2 Диференціація значення – це вибір одного з еквівалентів, який найкраще відповідає контексту.

2.3 Конкретизація значення – це заміна слова (фрази) мови оригіналу загальним значенням слова (фрази) на більш конкретне (вузьке) значення мовою перекладу.

2.4 Модуляція – семантичний розвиток значення.

II. Граматичні трансформації.

1. Дослівний переклад («нульова трансформація»).

2. Транспозиція – це зміна порядку слів у словосполученнях та реченнях.

3. Заміна – це заміна слова, що належить одній частині мови, словом, що належить іншій частині мови (морфологічна заміна), або заміна однієї синтаксичної конструкції іншою (синтаксична заміна).

4. Додавання використовується для компенсації семантичних або граматичних втрат.

5. Опущення – це трансформація, протилежна додаванню.

III. Лексичні та граматичні трансформації.

1. Антонімічний переклад – це заміна поняття мови-джерела його протилежним у перекладі відповідною перебудовою висловлювання, спрямованою на вірне відображення змісту.

2. Повна реорганізація текстового сегмента. Це перетворення переставляє внутрішню форму будь-якого відрізка тексту: починаючи зі слова, фрази і закінчуючи повним реченням.

3. Компенсація втрат при перекладі.

Відповідно до класифікації, запропонованої О. Куніним, виділяється шість основних способів перекладу фразеологічних одиниць [18]:

- 1) повний фразеологічний еквівалент;
- 2) частковий фразеологічний еквівалент;
- 3) аналог;
- 4) калька;
- 5) описовий переклад;
- 6) комбінований і лексемний переклад.

Під повним еквівалентом розуміється образна фразеологічна одиниця в мові-реципієнті, яка заснована на подібному образі і має однакове значення з фразеологізмом мови рецептора. На думку Е. М. Солодухо,

«лексичне наповнення, збіг синтаксичних функцій і категоріальних значень фразеологічних одиниць не завжди свідчать про еквівалентність». Основною її ознакою О. Солодухо вважає збіг змістовної сторони двох фразеологізмів [30, 20]. Велика частина еквівалентів відноситься до запозичень з грецької міфології або Біблії.

До часткових еквівалентів відносять фразеологічні одиниці, що мають незначні лексичні та граматичні розбіжності, які не змінюють зміст виразу. Часто на структуру фразеологічної одиниці впливає граматична організація мови.

У своїх працях О. Солодухо пропонує власну класифікацію еквівалентних і нееквівалентних відповідностей. Він виділяє три види еквівалентів:

1) тотожні еквіваленти – характеризуються високим ступенем формальної, семантичної та стилістичної подібності;

2) прямі еквіваленти – утворення з повним або частковим семантико-стилістичним збігом виключно лексичного складу або / і граматичної структури;

3) синонімічні еквіваленти – фразеологічні одиниці з мотивованою логіко-семантичною основою, що характеризуються співвідносністю логіко-образних і логіко-фразеологічних ідей і стилістичної характеристики.

Крім того, дослідник виділяє фразеологічний аналог – образну фразеологічну одиницю в мові-реципієнті, за змістом аналогічну фразеологічній одиниці в мові-джерелі, але засновану на іншому образі [30, 22].

О. Арсентьева розділяє фразеологічні аналоги за ступенем збігу лексемного складу і структурно-граматичної організації. Вона виділяє 3 групи фразеологічних аналогів:

1) фразеологічні аналоги з приблизною подібністю структурно-граматичної організації і однією однаковою лексемою в компонентному складі;

2) фразеологічні аналоги з приблизною подібністю структурно-граматичної організації і різним компонентним складом;

3) фразеологічні аналоги з різною структурно-граматичною організацією і різним компонентним складом [2, 106 – 111].

Підбір фразеологічного аналога вимагає вільного володіння обома мовами, а також повного дотримання стилістичної і жанрової однорідності аналога з фразеологічною одиницею оригіналу.

Нерідко у фразеологічній одиниці може знайтися кілька аналогів в мові-реципієнті, які відрізняються стилістичними характеристиками і відтінками слововживання. Підбір аналога часто вимагає уважного аналізу контексту, характеру перекладної фразеологічної одиниці і її відповідності.

Інші способи перекладу фразеологічних одиниць слід вважати безеквівалентними, оскільки фразеологічні одиниці мови-джерела не мають відповідностей в мові-реципієнті.

Спосіб перекладу калькування також зустрічається при вивченні книжкових фразеологізмів. Слід розрізнати два поняття: буквалізм і калькування. А. В. Кунін називає калькування «виправданим дослівним перекладом», під буквалізмом ж розуміється «дослівний переклад, що спотворює сенс перекладного виразу або рабськи копіює конструкції чужої мови і є по суті насильством над тією мовою, на якій робиться переклад» [18, 6]. Буквалізм зараховують до найбільш поширених помилок при перекладі текстів. У словникових статтях калькування майже завжди супроводжується описовим перекладом, іноді з етимологічною довідкою для повного розуміння фразеологічної одиниці.

Описовий переклад – передача значення фразеологічної одиниці вільним поєднанням слів у мові-реципієнті. В цьому випадку неминуча втрата образності і експресивної виразності оригіналу. До цього способу перекладач вдається, якщо неможливо використовувати жоден з проаналізованих вище способів перекладу.

Комбінований переклад – поєднання перерахованих вище способів, наприклад, фразеологічного аналога або еквівалента і описового перекладу. Під час застосування комбінованого перекладу іноді необхідні культурно-історичної довідки від перекладача для найбільш точної і повної передачі значення фразеологічної одиниці [19, 136].

Лексемний переклад – переклад за допомогою однієї лексеми – не дуже поширений в перекладознавстві. Він дозволяє коротко і адекватно передати зміст фразеологічної одиниці, хоча деякі з них можуть втратити свою образність при перекладі іншою мовою.

У літературі існує багато пропозицій оцінки перекладних еквівалентів. Найбільш переконливою класифікацією еквівалентів в різних мовах є система п'яти ступенів (повні еквіваленти, часткові еквіваленти, відносні еквіваленти, фразеологічні аналоги, безеквівалентні фразеологізми), сформована в середині 90-х рр. ХХ ст. на досвіді багатьох сучасних і більш ранніх класифікацій [28, 27 – 28].

1. Повні еквіваленти мають однакову структуру, подібну основу, переносне значення і функціонально-стилістичне забарвлення;

2. Часткові еквіваленти – таке ж значення і внутрішню форму і відрізняються або за структурою, набору синонімічних компонентів, сполучуваності, кількості компонентів, ступеня вживання, або за іншою ознакою, що впливає з граматичної структури мови перекладу.

3. Відносні еквіваленти при тому ж значенні частково замінюють образність, але залишаються зіставними.

4. Фразеологічні аналоги мають різну образність або структуру, але загальне значення і стилістику.

5. Безеквівалентні фразеологізми є ідіомами, властивими лише одній мові.

Запропонованій системі п'яти ступенів еквівалентності в певній мірі відповідають і деякі інші схеми, що відрізняються лише незначними деталями.

У фразеологічних фондах існують елементи загальні та національно-самобутні, специфічні для однієї мови. До еквівалентів з високою мірою близькості відносяться загальні фразеологізми, з них найбільш безпроблемними для перекладу зазвичай вважаються інтернаціоналізми, присутні в різних мовах як загальний культурно-мовний спадок.

Чим вище ступінь класифікації (відносні еквіваленти, фразеологічні аналоги), тим більше проявляється специфіка окремих груп мов і національно-мовні особливості, а отже, зростає напруга між виразними засобами різних мов, що помітно не тільки в рамках фразео-семантичних полів, але також в лексиці.

Проблемною для перекладу є останній з пропонованих ступенів еквівалентності – відсутність еквівалента. У такому випадку для перекладу фразеологізмів з однієї мови іншою залишаються індивідуально авторські перетворення [29, 29], що вимагають від перекладачів відмінного знання фразеології мови-джерела і мови перекладу.

У літературі описаний також метод дослівного перекладу безеквівалентного стійкого словосполучення [29], який являє собою кальку, утворену на основі фразеології мови-джерела. Перекладач змушений вдаватися до буквального перекладу, коли поєднання слів відображає лінгвістичні реалії мови-джерела. Нове словосполучення, перекладене буквально, що не співвідноситься ні з яким фразеологізмом іншої мови, стане, швидше за все, сприйматися як вільне словосполучення. При рідкісному використанні такого підходу дослівно перекладені поєднання можуть збагатити текст, що перекладається.

Велике значення при перекладі даних стійких словосполучень має контекст [45, 15]. У перекладацькій практиці в разі пошуку адекватного вираження для безеквівалентного фразеологізму необхідно скористатися в рамках близького контексту усіма можливостями для компенсації зниженої або підвищеної міри додаткового значення або стилістичного забарвлення.

Трансформаційний підхід недостатній, коли текст оригіналу стосується вигаданого феномену, і перекладач змушений передати феномен засобами іншої мови так, щоб переклад був зрозумілий носієві цільової мови. Наприклад, неможливо зробити адекватний переклад поезії, просто заміщуючи одиниці мови оригіналу одиницями мови перекладу. Таким чином, головна думка та емоційна складова твору можуть змінитися залежно від культури, на мову якої робиться переклад [49, 45 – 46].

2. **Денотативний підхід** є спробою більш точно інтерпретувати такі випадки. Згідно з денотативним підходом процес перекладу не є простою заміною, але складається з наступних розумових операцій:

- 1) перекладач читає (чує) повідомлення мовою оригіналу;
- 2) перекладач визначає, чим є референт повідомлення, тобто що позначається повідомленням;
- 3) перекладач формулює повідомлення мовою перекладу, спираючись на референт. У процесі перекладу зіставляються одиниці-відповідники обох мов, однак, на відмінну від трансформаційного підходу, відносини між одиницями мови оригіналу й мови перекладу не регулярні, а залежать від того, як перекладач ідентифікує референт [4, 65].

3. **Комунікативний підхід** до перекладу запропонований О. Каде і ґрунтується на термінах *комунікація* й *тезаурус* [49, 50]. *Комунікація* може бути визначена як акт відправки й отримання будь-якої інформації, яка називається повідомленням. Інформація, що передається та отримується, може бути будь-якою, навіть невербальною, але в цій роботі розглядається лише вербальна комунікація, оскільки саме вона потребує перекладу письмового або усного тексту. Для того, щоб сформулювати повідомлення, використовується система взаємопов'язаних даних, яка називається *тезаурус*. У вербальній комунікації розрізняють два види тезаурусів – мовний і предметний [49, 50].

Мовний тезаурус – це система знань про мову, завдяки якій формується повідомлення, тоді як предметний тезаурус – це система знань

про зміст цього повідомлення. Таким чином, для цілей одномовної комунікації відправник формулює зміст повідомлення, використовуючи предметний тезаурус, кодує його за допомогою форм мовного тезауруса й передає повідомлення одержувачеві, який декодує повідомлення, також використовуючи мовний тезаурус та інтерпретуючи повідомлення з використанням предметного тезауруса в такий же спосіб [49, 51 – 52].

Тезауруси відправника й одержувача повідомлення можуть бути різними, і саме тому суб'єкти комунікації іноді не розуміють один одного навіть однією мовою. Таким чином, у звичайному спілкуванні є дві дійові особи, відправник та одержувач, і кожен з них використовує два тезауруси. Під час двомовної комунікації при перекладі є три учасники: відправник, одержувач і посередник (перекладач). Перекладач має два мовних тезауруси (мови оригіналу й мови перекладу) та виконує дві функції: декодує повідомлення з мови оригіналу та кодує на мову перекладу для одержувача [49, 52 – 53].

Можуть виникати непорозуміння, що ґрунтується на недостатності позамовної інформації. Переклад при такому тлумаченні можна визначити як повідомлення, що перекладач посилає конкретному одержувачеві, а розуміння повідомлення залежить від схожості тезаурусів цих суб'єктів спілкування. Таким чином, комунікативний підхід до перекладу стосується не перекладу *per se*, але ситуації, яку необхідно враховувати при перекладі. Відтак цей підхід репрезентує процес перекладу як акт спеціального двомовного спілкування, а перекладача – як посередника зв'язку, котрий дозволяє зрозуміти повідомлення, надіслане іншою мовою.

Можна зробити висновок, що комунікативний підхід стосується аспектів перекладу, пов'язаних з актом спілкування, але не з процесом перекладу як таким. Він є додатковим щодо згаданих підходів – трансформаційного й денотативного.

2.2. Лінгвопрагматичні аспекти перекладу іспанської фразеології

Вивчення прагматичних параметрів перекладу обумовлено «прагматичним поворотом» у лінгвістиці, початок якого пов'язують з роботами логіків Кембриджської й Оксфордської шкіл: Дж. Остіна, Дж. Серля, П. Ф. Стросона та ін. Згідно з теорією мовленнєвих актів, запропонованою Дж. Остіном, висловлювання існують не тільки як повідомлення про стан речей у світі і їх кваліфікації як істинних або неістинних, але й для того, щоб уможливити людям здійснювати за допомогою таких висловлювань ті чи ті дії. Такі висловлювання Дж. Остін запропонував називати перформативними або перформативами і описав їх класифікації [25, 22-130].

Лінгвопрагматичний підхід є одним з найбільш перспективних наукових підходів до вивчення тексту і вербалізованого в ньому «об'єктивно-суб'єктивного або суб'єктивно-об'єктивного відношення людини до об'єкта, вираженого мовними засобами експліцитно або імпліцитно» [19, 212].

Прагматичний підхід до перекладу фразеологізмів менш висвітлюється у науковій літературі у порівнянні з іншими підходами. В його центрі уваги прагматичні поняття, які можуть допомогти у перекладі фразеологічних одиниць.

У західному перекладознавстві та лінгвістиці одними з найбільш репрезентативних робіт є дослідження А. Гієк і Е. Латтей [46, 0], які використовують для своєї класифікації концепцію прагматичної спрямованості. Групи фразеологізмів, за їхньою класифікацією, підрозділяються на позитивні, негативні або нейтральні, відповідно до результату дії з адресатом, адресантом чи третьою стороною. Наприклад, фразеологізм *сміятися в обличчя* може бути включений до категорії «негативні взаємодії серед людей». На практиці, однак, відмінність стає розмитою, і не завжди вдається визначити точний характер оцінки. Наприклад, фразеологізм *умивати руки* у значенні 'здаватися' [50, 247].

Така дія може сприйматися як добра чи погана, предмет дії як правильний чи неправильний, а особа як погана чи гарна відповідно до симпатій мовця. Навіть коли еквівалент цих ФО пропонується словником, наданий еквівалент мови перекладу може не входити так природно до вмісту мови перекладу, як фразеологічна одиниця іноземної мови. Наприклад, іспанська ФО *hijo de perra* українською зазвичай перекладається як *байстрюк*, але конотація цього слова в українській негативніша, ніж конотація іспанського оригіналу. Наприклад, цей вираз використовується серед андалузської молоді як привітання, яке означає, що він не образливий принаймні в тій місцевості. Однак така інформація не включена до стандартних двомовних словників.

П. Штрослер, надаючи поради з використання та перекладу фразеологізмів, зауважує, що ФО має максимально відповідати соціальній ситуації [54, 19]. Одна і та сама ФО по-різному сприйматиметься в різних контекстах. Дійсно, контекст відіграє важливішу роль у сприйманні фразеологічних одиниць, ніж у простих лексемах, оскільки фразеологічна одиниця має свою структуру, яка повинна вписуватися у структуру речення. Від цього конкретного контексту процедури перекладу відрізняються.

Найбільш традиційна процедура перекладу – це використання еквівалентності або заміна фразеологічної одиниці мови джерела на передбачуваний еквівалент у мові перекладу. Однак ця процедура не завжди пропонує адекватне рішення, незважаючи на те, що фразеологічна одиниця була визнана та інтерпретована у тексті. Може статися, що ми отримаємо і інфра-переклад, або переклад певних прагматичних аспектів фразеологічної одиниці. Г. Корпас наводить приклад з іспанською *salir por peteneras* [38, 314 – 315], що має в українській мові значення ‘сказати або зробити щось дурне’. Це передбачає безглузді дії, зроблені спеціально, отже, недоцільно, наприклад, перекладати цю ФО українським виразом *пошитися в дурні*, де передбачається мимовільність дії.

Іноді фразеологічна одиниця замінюється одним словом (лексемний переклад за О. Куніним [19]) або відбувається нейтралізація фразеологічних

значень у контексті. Часто лексемний переклад пропускає розмовні конотації ідіоми. Іноді фразеологічна одиниця повністю опускається, оскільки перекладач вважає, що її переклад не має значення або неможливо перенести його в іншу культуру. Наприклад, деякі іспанські ідіоми, пов'язані з боєм биків, так ФО *ver los toros desde la barrera*, означає 'хтось за чимось спостерігає зі сторони, через бар'єр, але сам не хоче ані брати у цьому участь, ані висловлювати свою думку щодо цього'. Ця ФО чітко показує звернення до контекстуальної ідеології, натякає на соціокультурну схему, де стереотип полягає в тому, що тореадори під час кориди в реальному світі бачать биків перед собою, а не через перешкоди. Цей спосіб дії сприймається як мудрий або доцільний іспанською культурою (хоч і лише в певних ситуаціях, таких як санферміни, заходи в Памплоні, в яких бики бігають по вулицях). Тож, якщо людина не тореадор, тоді доцільно «спостерігати за речами в стороні».

Також способом перекладу фразеологічних одиниць з іспанської мови на українську є калька. Ця стратегія підтримує оригінальну культуру джерела.

Переклад фразеологічних одиниць може стати ще складнішим, коли автор мови оригіналу маніпулює ними для цілей риторичного дискурсу, що є досить звичним у деяких текстах [50]. Такі контекстуальні зміни залежать від передбачуваної смислової та формальної стійкості, яка характеризує ці одиниці, і від попереднього розпізнавання вихідних одиниць, які функціонують як основа [41]. Наприклад, іспанська ФО *no dejar ni a sol ni a sombra* 'не давати ані хвилини спокою', 'не залишати ані на хвилину у спокої' у такому контексті як, наприклад, *Ni a sol ni a sombra la deja en paz / Не залишає її на самоті ані на хвилину*, підсилює впертість, наполегливість і сталість дії.

До лінгвопрагматичних особливостей відноситься і те, що в багатьох випадках вживання фразеологічних одиниць пов'язане з прагматикою ввічливості [54, 126] Вони можуть також використовуватися від першої та

другої особи, наприклад, як евфемізми, або як вираження солідарності та симпатії.

Щодо цього І. Моїсеєва та О. Чудіна до спеціальної області прагматики відносять симптоматичну і сигнальну функції [23, 170 – 171], а до окремих прагматичних функцій – функцію залучення уваги адресата, функцію акцентуації комунікативно значущих елементів, функцію компресії інформації [23, 171].

Ці функції важливі й для аналізу перекладу ФО.

1. Симптоматична функція. Фразеологічна одиниця є засобом, що слугує для опису фактів, засобів, речей і подій, а інколи – вираження певних почуттів: симпатії, обурення і т. п.

2. Сигнальна функція. Фразеологічна одиниця здатна викликати у одержувача знаків певну реакцію, поведінку, що виражається в приємних і неприємних для нього почуттях і, нарешті, в певній поведінці.

3. Функція залучення уваги адресата. Фразеологічні одиниці вживаються на тлі контексту і самі привертають до себе увагу образністю, узагальненістю значення

4. Функція акцентуації (виділення) комунікативно значущих елементів. Ця функція тісно пов'язана з функцією залучення уваги, оскільки виділяються найбільш значущі, суттєві характеристики, які в образній формі надає адресант.

5. Функція компресії інформації: ФО є зразком мовної економії і часто сприяють компресії інформації, що передається, яка може бути виражена алегорично.

6. Етно-ідентифікуюча функція пов'язана з когнітивною складовою кожного народу. Відображенням картини світу того чи іншого народу безумовно є не тільки тексти художньої літератури, але й будь-які тексти, оскільки вони включають в себе етнічні властивості тієї чи іншої конкретної території.

Вибір фразеологічних одиниць визнає спільну позицію між учасниками дискурсу, звертаючись до спільних соціокультурних схем та оцінок. Вони дозволяють ввічливо висловити оцінки, а також посилити солідарність між мовцем та слухачем, встановивши інтимність та розмовний тон.

2.3. Специфіка перекладу іспанських фразеологічних одиниць на українську мову

Для досягнення адекватного перекладу іспанських ФО, необхідно зберегти їхні стилістичні та прагматичні якості у мові перекладу. Роботу перекладача полегшує те, що, існує велика кількість ФО, які мають те саме значення, а також однакові форми та асоціативні лінії: *temblar como una hoja* ‘тремтіти, немов лист’ / *тремтіти, як осиковий листок*. В українській мові оригінальний образ легко замінюється на той, що вже існує. Більше ускладнень може виникнути у ФО, які мають певні відмінності за формою або семантикою [7].

Використання дослівного перекладу або кальки може використовуватися, хоча перекладач повинен мати на увазі, що їх вплив може відрізнятись від впливу на мові-джерелі:

- 1) український адресат цю ФО не зрозуміє, оскільки цей образ буде чужий для його культури. У цьому випадку переклад зазнає певних втрат;
- 2) український адресат зрозуміє цей образ, хоча його немає в українській мові.

Перевагою такого перекладу цього може стати збагачення української культури та мови.

Однак не всі ФО іспанської мови мають еквіваленти в українській. У таких випадках ми говоримо про так звані «лакуни» [22]. Як вже було зазначено, в іспанській мові ми можемо знайти багато ФО, які містять елементи кориди. Як і аналоги, засновані на історичному досвіді та географічній інформації, вони не мають еквівалентів в інших мовах. Наприклад, іспанці використовують ФО: *viajar más que la maleta de torrero* ‘подорожувати більше, ніж валіза тореадора’, *poner como se las ponían a Fernando VII / Felipe II* ‘підготувати все так, як для Фердинанда VII / Філіппа II’. Перша ФО стосується стилю життя тореадарів в Іспанії, які, очевидно, багато подорожують, і в українській мові немає рівнозначної одиниці. Другий образ досить унікальний. Щоб зрозуміти його, одержувачу необхідно знати довідкову інформацію про його значення. Навіть іспанці можуть не знати про походження цього фразеологізму, але для них це не має значення, оскільки вони знають семантичне ядро цієї ФО. Для українського мовця ситуація інша. Ця ФО походить з легенди про життя іспанських королів. Згідно з однією легендою, Філіп II любив полювати і часто його слуги робили і готували все для того, щоб він гарантовано наловив перепелів. Інша легенда розповідає історію про Фердинанда VII, який любив грати в більярд. Але він не був хорошим гравцем. Щоб гарантувати перемогу монарху, його більярдні кулі були переміщені на кращі позиції. Ця іспанська фраза часто використовується для позначення різного роду шахрайств у сфері нерухомості. Оскільки вона не має еквіваленту в українській мові, схоже, що описовий переклад – єдиний варіант у цьому випадку. Дослівний переклад не дуже доречний, оскільки український адресат все одно не зрозуміє значення. Іншим варіантом у такому випадку може бути дати виноску із поясненням або перекладацьким коментарем. Це також не ідеальне рішення, оскільки читачеві доведеться відступити від суті історії, і залежно від тексту, який використовується в ньому, це може бути навіть неможливим. Тому контекст, в якому використовується перекладацький коментар, також слід враховувати, оскільки він може мати

як позитивний, так і негативний вплив на перекладений текст. Іншим варіантом перекладу ФО без еквіваленту може бути використання заміни іспанського ФО українською лексемою або нефразеологічним словосполученням. Цей метод перекладу має також недоліки, оскільки важко уникнути стилістичних втрат в оригінальному тексті.

У той же час, залежно від ситуації, в якій використовується ФО, може бути логічним і доцільним замінити її неповним еквівалентом у перекладі. Під неповним еквівалентом розуміється ФО, що є семантично схожим, але лексично відрізняється [11]: *Llora como Magdalena / como Lázaro – реве як корова*. Але заміна образності також може бути не найкращим варіантом, оскільки вона може призвести до часткового втручання у конотацію подібного образу.

Отже питання про адекватне відтворення іспанських ФО українською мовою вимагає детального вивчення. Неточне розуміння семантики іспанських ФО може призвести до помилок у перекладі. Особливо слід звернути увагу на фразеологізми, які мають схожу або навіть однакову лексичну структуру, але мають різні значення в іспанській та українській мовах: *trabajar como burro* ‘працювати як віслик’ – означає ‘наполегливо працювати’ іспанською, але це не має конотації впертості, що характерно для образу цієї тварини в українській мові. Ось чому адекватним перекладом українською мовою було б *працювати як віл*. Буквальний переклад, хоч і був би зрозумілим, але додав би водночас непотрібну експресивність та / або інше значення. Так само іспанська фраза *fresco como lechuga* ‘свіжий як салат’ має український еквівалент: *свіжий як огірок*.

Якщо взяти за основу класифікацію В. Шевелюк, то можна визначити основні труднощі перекладу фразеологізмів з використанням назв тварин і рослин [32, 280].

1. У вторинно-образній структурі іспанських фразеологізмів наявний метафорично маркований зоонім чи фітонім, а в українській – образ, не пов’язаний із твариною або рослиною: *esperar que el olmo dé*

pera 'очікувати, щоб в'яз дав груші'. Тут наявні образи-фітоніми *в'яз* та *груші*. Фразеологізм має значення 'очікувати того, що не настає'. В українській мові ідентичне значення представлене фразеологізмом *чекати біля моря погоди*, який не містить рослинних образів.

2. Рослинні або тваринні образи в іспанській та українській мовах співвіднесені з різними фітонімами чи зоонімами. Фразеологізм *Toro corrido* 'бик, що брав участь у кориді' використовується на позначення людини з багатим життєвим досвідом, що випробувала багато труднощів. В українській мові це значення виражено у фразеологізмі *стріляний горобець*.

3. Рослинні або тваринні образи мають в одній із мов таке значення, яке відсутнє в іншій мові. В іспанській мові використовується фразеологізм *Comprar gato por liebre* 'купити kota замість кролика', що означає 'бути обманути', адже кролик – це продукт харчування і вартий дорожче. В українській мові за спільної образності вживається фразеологізм *купити kota у мішку* зі значенням 'купити невідомо що'. Тут можливість обману припускається, але не стверджується.

4. Подібна образність в іспанській та українській мовах представлена неідентичними реаліями зі спільним символічним і прагматичним навантаженням: *Mirlo blanco* 'білий дрізд' в іспанській мові, *біла ворона* – в українській мові

5. Неповні формальні кореляції (з різним лексичним складом) з різною образністю представлені дещо подібними формами парадигм. Наведемо приклад фразеологізму на позначення успішного виконання двох справ одночасно: *Matar dos pájaros de un tiro* 'вбити двох птахів одним вистрілом'. В українській мові є фразеологізм з подібною образністю, але іншою формою: *вбити двох зайців*.

6. Фразеологічні аналоги іспанської та української мов мають різну гіпо-гіперонімічну таксономію. Український фразеологізм *не такий страшний звір, як його малюють* використовує зоонім *звір* як загальне поняття, клас. У іспанському фразеологізмі *no es tan fiero el león como lo*

pintan використовується слово *лев*, тобто назва певного роду тварин. Отже, ці аналоги мають різну гіпо-гіперонімічну таксономію.

До основних особливостей перекладу фітонімів та зоонімів у складі фразеологізму відноситься наявність символічного значення у мові перекладу (у цьому випадку символізм має бути збережено у перекладі за допомогою лексеми з тотожним значенням); наявність/ відсутність стійких виразів (фразеологізм може перекладатися фразеологізмом, або відповідним за стилістичним забарвленням та значенням словом); варіанти назви одного фітоніма або зооніма (у цьому разі можна пропонувати різні варіанти перекладу).

Можна зробити висновок, що труднощі пошуку еквівалента при перекладі іспанських фразеологізмів з використанням назв тварин і рослин українською мовою обумовлені національними особливостями концептуалізації зоонімів і фітонімів в українській та іспанській мовах, що свідчить про відмінності у функціонуванні національної мовної свідомості.

Висновки до Розділу 2

Перекладацькі способи відтворення мовних одиниць полягають у застосуванні підходів, що здійснюються перекладачем у межах традицій певних перекладацьких шкіл і пов'язаних з ними нових тенденцій у перекладі. Три основні підходи до перекладу відомі як трансформаційний підхід, денотативний підхід і комунікативний підхід. Комунікативний підхід стосується аспектів перекладу, пов'язаних з актом спілкування, але не з процесом перекладу як таким. Він є додатковим щодо згаданих підходів – трансформаційного й денотативного.

Прагматичний підхід до перекладу фразеологізмів менш висвітлюється у науковій літературі у порівнянні з іншими підходами. В його центрі уваги прагматичні поняття, які можуть допомогти у перекладі фразеологічних одиниць. В той же час, лінгвопрагматичний підхід є одним з

найбільш перспективних наукових підходів до вивчення тексту і вербалізованого в ньому об'єктивно-суб'єктивного або суб'єктивно-об'єктивного відношення людини до об'єкта, вираженого мовними засобами експліцитно або імпліцитно. Вибір фразеологічних одиниць визнає спільну позицію між учасниками дискурсу, звертаючись до спільних соціокультурних схем та оцінок. Вони дозволяють ввічливо висловити оцінки, а також посилити солідарність між мовцем та слухачем, встановивши інтимність та розмовний тон.

Труднощі пошуку еквівалента при перекладі іспанських фразеологізмів з використанням назв тварин і рослин українською мовою обумовлені національними особливостями концептуалізації зоонімів і фітонімів в українській та іспанській мовах, що свідчить про відмінності у функціонуванні національної мовної свідомості.

РОЗДІЛ 3

ВІДТВОРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ ІСПАНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З ВИКОРИСТАННЯМ НАЗВ ТВАРИН ТА РОСЛИН

3.1. Збереження образності та своєрідності фразеологізмів з компонентами зоонімами й фітонімами при виборі способів перекладу

Для того, щоб максимально зберегти своєрідність та образність іспанських фразеологізмів при перекладі, слід порівняти їх з українськими відповідниками. Для аналізу і порівняння образності іспанських і українських фразеологізмів з назвами тварин та рослин буде використана класифікація В. Шевелюк [32, 280], проте з деякими змінами відповідно до наявного фактичного матеріалу.

1. В українських та іспанських фразеологізмах в цілому збігається образність, семантика та присутній такий самий зоонім чи фітонім.

2. Неповні формальні кореляції (з різним лексичним складом) з різною образністю представлені дещо подібними формами парадигм. Рослинні або

тваринні образи в іспанській та українській мовах співвіднесені з різними фітонімами чи зоонімами.

2.1 Фітоніми чи зооніми належать до одного класу

2.2 Фітоніми чи зооніми належать до різних класів.

3. Рослинні або тваринні образи мають в одній із мов таке значення, яке відсутнє в іншій мові.

4. Фразеологічні аналоги іспанської та української мов мають різну гіпо-гіперонімічну таксономію.

5. У вторинно-образній структурі іспанських фразеологізмів наявний метафорично маркований зоонім чи фітонім, а в українській – образ, не пов'язаний із твариною або рослиною.

Отже, розглянемо їх на наявному фактичному матеріалі.

1. В українських та іспанських фразеологізмах в цілому збігається образність, семантика та присутній такий самий зоонім чи фітонім.

Таких фразеологізмів було знайдено 21 %. Зокрема:

1.	<i>ni carne ni pescado</i>	‘ні риба ні м’ясо’	<i>ні риба ні м’ясо;</i>
2.	<i>libre como un pajarero</i>	‘вільний, як птах’	<i>вільний, як птах;</i>
3.	<i>como gallina con huevos</i>	‘як курка з яйцем’	<i>як курка з яйцем;</i>
4.	<i>arullar como tortolas</i>	‘воркувати як голубки’	<i>воркувати як голубки;</i>
5.	<i>patito feo</i>	‘гидке каченя’	<i>гидке каченя;</i>
6.	<i>la paloma de la paz</i>	‘голуб миру’	<i>голуб миру;</i>
7.	<i>anda como los pavos</i>	‘виступає, ніби пава’	<i>виступає, ніби пава;</i>
8.	<i>estar como un pajarero en jaula</i>	‘нудитися, як птах в клітці’	<i>нудитися, як птах в клітці;</i>

9.	<i>canto del cisne</i>	‘лебедина пісня’	<i>лебедина пісня;</i>
10	<i>laborioso como una abeja (hormiga)</i>	‘працьовитий як бджола (мураха)’	<i>працьовитий як бджола (мурашка);</i>
11	<i>mas bruto que un burro</i>	‘дурніший, ніж осел’	<i>дурніший за осла;</i>
12	<i>perro ladrador, poco mordedor</i>	‘собака гавкає, та не кусає’	<i>котра собака багато бреше, мало кусає;</i>
13	<i>a caballo regalado no le mires los dientes</i>	‘дарованому коневі в зуби не дивляться’	<i>дарованому коневі в зуби не заглядають;</i>
14	<i>llorar con lagrimas de cocodrilo</i>	‘плакати крокодилячими сльозами’	<i>плакати крокодилячими сльозами;</i>
15	<i>jugar al raton y al gato</i>	‘гратися в ката й мишки’	<i>гратися в ката й мишки</i>

2. Неповні формальні кореляції (з різним лексичним складом) з різною образністю представлені дещо подібними формами парадигм. Рослинні або тваринні образи в іспанській та українській мовах співвіднесені з різними фітонімами чи зоонімами. Таких фразеологізмів було знайдено 20 % у фактичному матеріалі. З них:

2.1 Фітоніми чи зооніми належать до одного класу – 7 %, зокрема:

1.	<i>mirlo blanco</i>	‘білий дрізд’	<i>біла ворона;</i>
2.	<i>como sardinas en lata / banasta</i>	‘як сардини в банці / кошику’	<i>як оселедців у бочці;</i>
3.	<i>mejor perdiz en la mano, que dos en el</i>	‘краще одна куріпка в руці, ніж дві в полі’	<i>краще синиця в руці, ніж журавель в небі;</i>

	<i>campo</i>		
4.	<i>hacer la cobra</i>	‘зображувати кобру’	<i>слизький, немов гадюка (вуж)</i>

2.2 Фітоніми чи зооніми належать до різних класів – 13 %, зокрема:

1.	<i>creí que era usted un pajarito</i>	‘я прийняв вас за пташку’	<i>а слона- то я і не помітив;</i>
2.	<i>echale guindas al raso</i>	‘кидай вишню індікам’	<i>не кидай перли перед свинями;</i>
3.	<i>por atun y a ver al duque</i>	‘тунцем сходити і герцога побачити’	<i>вбити двох зайців одним пострілом;</i>
4.	<i>enroscarsele a uno las culebras en el corazón</i>	‘в серце змія звивається’	<i>коти скребуть на серці;</i>
5.	<i>como abeja en flor</i>	‘бджола на квітці’	<i>відчувати себе, як риба у воді;</i>
6.	<i>ser un pez gordo</i>	‘бути товстою рибою’	<i>велика птиця;</i>
7.	<i>buscarle tres pies al gato</i>	‘шукати третю лапу у кота’	<i>робити з мухи слона;</i>
8.	<i>a cada cerdo llega su san martin</i>	‘для кожної свині настає день святого Мартіна’,	<i>не все коту масляна</i>

3. Рослинні або тваринні образи мають в одній із мов таке значення, яке відсутнє в іншій мові. Таких фразеологічних одиниць було знайдено 7 %:

1.	<i>el pajarito se le conoce por su polvito</i>	‘птаха відомий своїм польотом’	<i>видно птаха по польоту;</i>
----	--	--------------------------------	--------------------------------

	<i>vuelo</i>		
2.	<i>tener memoria de gallo</i>	‘куряча пам’ять’	<i>курячий мозок;</i>
3.	<i>el abrazo del oso</i>	‘ведмежі обійми’	<i>ведмежа послуга;</i>
4.	<i>vender el piel del oso antes de cazarlo</i>	‘продавати шкуру ведмедя, якого не зловили’	<i>ділити шкуру невбитого ведмедя</i>

4. Фразеологічні аналоги іспанської та української мов мають різну гіпо-гіперонімічну таксономію. Таких фразеологізмів було знайдено 6 %:

1.	<i>cantar como un pajarito</i>	‘співати як птах’	<i>співає як соловей;</i>
2.	<i>mas vale un pajarito en mano que ciento volando</i>	‘краще один птах в руці, ніж сто у небі’	<i>краще синиця в руці, ніж журавель в небі;</i>
3.	<i>dando vueltas como el leon con calenture</i>	‘метатися, крутитися як лев з опіком’	<i>як звір в клітці;</i>
4.	<i>temblar como una hoja</i>	‘тремтіти, немов лист’	<i>тремтіти, немов осиковий лист</i>

5. У вторинно-образній структурі іспанських фразеологізмів наявний метафорично маркований зоонім чи фітонім, а в українській – образ, не пов’язаний із твариною або рослиною. Таких фразеологічних одиниць виявилось 37 %.

1.	<i>ser la ultima sardina de la banasta</i>	‘бути останньою сардиною в кошику’	<i>бути дрібнотою;</i>
2.	<i>nos echaron otra</i>	‘підкинули нам ще	<i>дідько його приніс!;</i>

	<i>sardina</i>	сардини'	
3.	<i>ya esta bacalao vendido</i>	'тріска вже продана'	<i>справу зроблено!;</i>
4.	<i>no me pica culebra</i>	'змія мене не вкусить'	<i>на ці граблі я двічі не стану;</i>
5.	<i>no me asusto yo de unas de peces!</i>	'мене не налякаєш рибами'	<i>цим мене не залякаєш!;</i>
6.	<i>que no soy rana!</i>	'я не жаба'	<i>знайшов дурня!;</i>
7.	<i>subirsele a uno el pavo</i>	'дратувати індика'	<i>почервоніти;</i>
8.	<i>que me mata un gallo!</i>	'нехай мене вб'є півень'	<i>побий мене грім!;</i>
9.	<i>por la paloma azul!</i>	'заради голуба'	<i>присягаюсь!;</i>
10.	<i>mas feo que un topo</i>	'страшніший, ніж кріт'	<i>страшніший, ніж чорт;</i>
11.	<i>mas negro que una hormiga</i>	'чорніший, ніж мураха'	<i>чорний, як сажка;</i>
12.	<i>salir silbando iguanas</i>	'виходити з шипінням як ігуани'	<i>йти, піджавши хвіст;</i>
13.	<i>ser alguien una trucha</i>	'бути як форель',	<i>мати голову на плечах;</i>
14.	<i>ser un aguila</i>	'бути орлом'	<i>мати свій розум у голові;</i>
15.	<i>la curiosidad mato al gato</i>	'цікавість вбила кота'	<i>цікавій Варварі на базарі ніс відірвали;</i>
16.	<i>no seas pulpo!</i>	'не будь восьминогом'	<i>досить руки розпускати!;</i>

17.	<i>pez de muchas escamas</i>	‘бути рибою з безліччю лусочок’	<i>бути собі на умі;</i>
18.	<i>hasta los gatos tienen tos</i>	‘навіть у котів буває кашель’	<i>нема чого пускати туман в очі;</i>
19.	<i>hacer el oso</i>	‘зображувати ведмедя’	<i>пустувати;</i>
20.	<i>volverse mico</i>	‘стати макакою’, ‘заплутатися у справі’	<i>збитися з пантелику;</i>
21.	<i>esperar que el olmo dé pera</i> ’	‘очікувати, щоб в’яз дав груші’	<i>чекати біля моря погоди;</i>
22.	<i>parir chayotes</i>	‘народжувати чайот’	<i>набивати мозолі;</i>
23.	<i>llenarse hasta los bules</i>	‘наїстися до несхочу ’	<i>набити шлунок;</i>
24.	<i>importar (no valer) un comino</i>	‘не вартий кмину’	<i>не вартий дірки з бублика</i>

Крім того, до 9 % іспанських фразеологізмів з рослинними та тваринними компонентами не було виявлено відповідника в українській мові.

Зокрема, це такі фразеологічні одиниці:

1.	<i>muerto el perro, se acabo la rabia</i>	‘померла собака, закінчилася і лють’
2.	<i>mas aburrido que un mono</i>	‘нудніший за мавпу’
3.	<i>mas aburrido que la ostra</i>	‘нудніший за устрицю’
4.	<i>no necesitar bules para nadar</i>	‘мені не потрібні гарбузи, щоб плавати’
5.	<i>más feo que un sombrero de jipijapa</i> ”	‘потворніший за капелюх із толокна’
6.	<i>erudito a la violeta</i>	‘освічений, немов фіалка’

Було здійснено квантитативний аналіз для визначення частотності фразеологізмів іспанської та української мов з рослинними та тваринними компонентами за кореляційними групами. Результати аналізу наведено на діаграмі на рис. 2.1. (див. Додаток 1, рис.2.1)

З рис. 2.1 можна зробити висновок, що для більшості іспанських ФО, які були досліджені, у яких у вторинно-образній структурі наявний метафорично маркований зоонім чи фітонім, в українському відповіднику існує образ, не пов'язаний із твариною або рослиною. Кількість таких фразеологізмів склала понад третину (37 %) від усіх ФО.

Середню частотність продемонстрували фразеологізми груп, у яких в українських та іспанських фразеологізмах в цілому збігається образність, семантика та присутній такий самий зоонім чи фітонім, а також, які мають неповні формальні кореляції (з різним лексичним складом) з різною образністю представлені дещо подібними формами парадигм. Їх кількість майже однакова – 21 і 20 % відповідно.

Найменше фразеологізмів виявилось у групах, де рослинні або тваринні образи мають в одній із мов таке значення, яке відсутнє в іншій мові (7 %) і фразеологічні аналоги іспанської та української мов мають різну гіпо-гіперонімічну таксономію (6 %).

Решта іспанських фразеологізмів, які були досліджені (9 %) не мають українських відповідників.

3.2. Застосування контрастивного аналізу іспанських та українських фразеологізмів з використанням назв тварин і рослин в перекладацькій практиці

На наступному етапі дослідження було здійснено контрастивний аналіз іспанських та українських фразеологізмів. В основу класифікації було

покладено тваринний чи рослинний компонент, присутній у ФО. Було виділено такі групи:

1. Фразеологізми, що містять фітоніми.
2. Фразеологізми, до складу яких входить номінація тварини.
3. Фразеологізми, до складу яких входить номінація рептилії.
4. Фразеологізми, до складу яких входить компонент «риба».
5. Фразеологізми, до складу яких входить компонент «птаха».
6. Фразеологізми, до складу яких входить компонент «комаха».
7. Фразеологізми з комбінованим складом компонентів.

Отже, було виділено 7 лексико-тематичних груп фразеологізмів, розглянемо їх докладніше.

1. Фразеологізми, що містять фітоніми.

Серед іспанських фразеологізмів таких було знайдено 11 % від загальної кількості ФО.

1.	<i>no necesitar bules para nadar</i>	‘мені не потрібні гарбузи, щоб плавати’
2.	<i>más feo que un sombrero de jipijapa”</i>	‘потворніший за капелюх із толокна’
3.	<i>erudito a la violeta</i>	‘освічений, немов фіалка’
4.	<i>esperar que el olmo dé pera ’</i>	‘очікувати, щоб в’яз дав груші’
5.	<i>parir chayotes</i>	‘народжувати чайот’
6.	<i>llenarse hasta los bules</i>	‘наїстися до несхочу’
7.	<i>importar (no valer) un comino</i>	‘не вартий кмину’
8.	<i>temblar como una hoja</i>	‘тремтіти, немов лист’

Серед українських фразеологізмах таких фразеологізмів було знайдено 5 % від загальної кількості українських ФО, що містять рослинні КОМПОНЕНТИ.

1.	<i>дуба врізати</i>
2.	<i>тремтіти, немов осиковий лист</i>

2. Фразеологізми, до складу яких входить номінація тварини.

Серед іспанських фразеологізмів таких було знайдено 28 % від загальної кількості ФО.

1.	<i>muerto el perro, se acabo la rabia</i>	‘померла собака, закінчилася і лють’
2.	<i>mas aburrido que un mono</i>	‘нудніший за мавпу’
3.	<i>mas feo que un topo</i>	‘страшніший, ніж кріт’
4.	<i>la curiosidad mato al gato</i>	‘цікавість вбила kota’
5.	<i>hasta los gatos tienen tos</i>	‘навіть у котів буває кашель’
6.	<i>hacer el oso</i>	‘зображувати ведмедя’
7.	<i>volverse mico</i>	‘стати макакою’, ‘заплутатися у справі’
8.	<i>mas bruto que un burro</i>	‘дурніший за осла’
9.	<i>perro ladrador, poco mordedor</i>	‘котра собака багато бреше, мало кусає’
10.	<i>a caballo regalado no le mires los dientes</i>	‘дарованому коневі в зуби не заглядають’
11.	<i>jugar al raton y al gato</i>	‘гратися в kota й мишки’
12.	<i>el abrazo del oso</i>	‘ведмежі обійми’
13.	<i>vender el piel del oso antes de cazarlo</i>	‘продавати шкуру ведмедя, якого не зловили’
14.	<i>dando vueltas como el leon con calenture</i>	‘метатися, крутитися як лев з опіком’

15.	<i>a cada cerdo llega su san martin</i>	‘для кожної свині настає день святого мартіна’
16.	<i>cantar para el carnero</i>	‘співати для барашка’, ‘програти’
17.	<i>buscarle tres pies al gato</i>	‘шукати третю лапу у kota’

Серед українських фразеологізмів таких фразеологізмів було знайдено 37 % від загальної кількості українських ФО, що містять рослинні та тваринні компоненти.

1.	<i>а слона- то я і не помітив;</i>
2.	<i>не кидай перли перед свинями;</i>
3.	<i>коти скребуть на серці;</i>
4.	<i>вбити двох зайців;</i>
5.	<i>дурніший за осла;</i>
6.	<i>котра собака багато бреше, мало кусає;</i>
7.	<i>дарованому коневі в зуби не заглядають;</i>
8.	<i>гратися в kota й мишки;</i>
9.	<i>ведмежа послуга;</i>
10.	<i>ділити шкуру невбитого ведмедя;</i>
11.	<i>як звір в клітці;</i>
12.	<i>не все коту масляна;</i>

3. Фразеологізми, до складу яких входить номінація рептилій.

Серед іспанських фразеологізмів таких було знайдено 11 % від загальної кількості ФО

1.	<i>mas aburrido que la ostra</i>	‘нудніший за устрицю’
2.	<i>no me pica culebra</i>	‘змія мене не вкусить’

3.	<i>que no soy rana!</i>	‘я не жаба’
4.	<i>salir silbando iguanas</i>	‘виходити з шипінням як ігуани’
5.	<i>no seas pulpo!</i>	‘не будь восьминогом’
6.	<i>llorar con lagrimas de cocodrilo</i>	‘плакати крокодилячими сльозами’
7.	<i>hacer la cobra</i>	‘зображувати кобру’
8.	<i>enroscarsele a uno las culebras en el corazon</i>	‘в серці змія звивається’

Українських фразеологізмів було знайдено 8 % від загальної кількості українських ФО, що містять рослинні та тваринні компоненти.

1.	<i>плакати крокодилячими сльозами;</i>
2.	<i>слизький, немов гадюка (вуж);</i>

4. Фразеологізми, до складу яких входить компонент «риба».

Серед іспанських фразеологізмів таких було знайдено 14 % від загальної кількості ФО

1.	<i>ser la ultima sardina de la banasta</i>	‘бути останньою сардиною в кошику’
2.	<i>nos echaron otra sardina</i>	‘підкинули нам ще сардини’
3.	<i>ya esta bacalao vendido, ya esta el pajaro en la jaula</i>	‘тріска вже продана’
4.	<i>no me asusto yo de unas de peces!</i>	‘мене не налякаєш рибами’
5.	<i>ser alguien una trucha</i>	‘бути як форель’

6.	<i>pez de muchas escamas</i>	‘бути рибою з безліччю лусочок’
7.	<i>ni carne ni pescado</i>	‘ні риба ні м’ясо’
8.	<i>como sardinas en lata / banasta</i>	‘як сардини в банці / кошику’
9.	<i>por atun y a ver al duque</i>	‘тунцем сходити і герцога побачити’
10.	<i>ser un pez gordo</i>	‘бути товстою рибою’

Українських фразеологізмів було знайдено 8 % від загальної кількості українських ФО, що містять рослинні та тваринні компоненти.

1.	<i>ні риба ні м’ясо;</i>
2.	<i>як оселедців у бочці;</i>
3.	<i>відчувати себе, як риба у воді</i>

5. Фразеологізми, до складу яких входить компонент «птах».

Серед іспанських фразеологізмів таких було знайдено 32 % від загальної кількості ФО

1.	<i>subirsele a uno el pavo</i>	‘дратувати індика’
2.	<i>que me mata un gallo!</i>	‘нехай мене вб’є півень’
3.	<i>por la paloma azul!</i>	‘заради голуба’
4.	<i>ser un aguila</i>	‘бути орлом’
5.	<i>libre como un pajaro</i>	‘вільний, як птах’
6.	<i>como gallina con huevos</i>	‘як курка з яйцем’
7.	<i>arullar como tortolas</i>	‘воркувати як голубки’
8.	<i>patito feo</i>	‘гидке каченя’
9.	<i>la paloma de la paz</i>	‘голуб миру’
10.	<i>anda como los pavos</i>	‘виступає, ніби пава’

11.	<i>estar como un pajaro en jaula</i>	‘нудитися, як птах в клітці’
12.	<i>canto del cisne</i>	‘лебедина пісня’
13.	<i>el pajaro se le conoce por su vuelo</i>	‘птах відомий своїм польотом’
14.	<i>tener memoria de gallo</i>	‘куряча пам’ять’
15.	<i>cantar como un pajaro</i>	‘співати як птах’
16.	<i>mas vale un pajaro en mano que ciento volando</i>	‘краще один птах в руці, ніж сто у небі’
17.	<i>mirlo blanco</i>	‘білий дрізд’
18.	<i>mejor perdiz en la mano, que dos en el campo</i>	‘краще одна куріпка в руці, ніж дві в полі’;
19.	<i>crei que era usted un pajaro</i>	‘я прийняв вас за пташку’
20.	<i>echale guindas al pavo</i>	‘кидай вишню індікам’

Українських фразеологізмів було знайдено 37 % від загальної кількості українських ФО, що містять рослинні та тваринні компоненти.

1.	<i>вільний, як птах;</i>
2.	<i>як курка з яйцем;</i>
3.	<i>воркувати як голубки;</i>
4.	<i>гидке каченя;</i>
5.	<i>голуб миру;</i>
6.	<i>виступає, ніби пава;</i>
7.	<i>нудитися, як птах в клітці;</i>
8.	<i>лебедина пісня;</i>
9.	<i>видно птаха по польоту;</i>
10.	<i>курячий мозок;</i>
11.	<i>співати як соловей;</i>
12.	<i>краще синиця в руці;</i>
13.	<i>біла ворона;</i>

14.	<i>краще синиця в руці, ніж журавель в небі</i>
-----	---

6. Фразеологізми, до складу яких входить компонент «комаха».

Серед іспанських фразеологізмів таких було знайдено 3 % від загальної кількості ФО

1.	<i>mas negro que una hormiga</i>	‘чорніший, ніж мураха’
2.	<i>laborioso como una abeja (hormiga)</i>	‘працьовитий як бджола (мураха)’

Українських фразеологізмів було знайдено 3 % від загальної кількості українських ФО, що містять рослинні та тваринні компоненти.

1.	<i>працьовитий як бджола (мураха)</i>
----	---------------------------------------

7. Фразеологізми з комбінованим складом компонентів.

Серед іспанських фразеологізмів таких було знайдено 1 % від загальної кількості ФО

1.	<i>como abeja en flor</i>	‘бджола на квітці’
----	---------------------------	--------------------

Українських фразеологізмів було знайдено 3 % від загальної кількості українських ФО, що містять рослинні та тваринні компоненти.

1.	<i>Робити з мухи слона</i>
----	----------------------------

Було проведено квантитативний аналіз з метою визначення частотності функціонування фразеологізмів з різними рослинними та тваринними компонентами в іспанській та українській мовах. Результати аналізу іспанських фразеологізмів наведено на рис. 2.2. (див. Додаток 1, рис.2.2)

З рис. 2.2 можна зробити висновок, що серед іспанських фразеологізмів, що були досліджені, найчастіше зустрічаються такі, що містять компоненти «птаха» та номінують тварин (32 % і 28 % відповідно). Найрідше зустрічаються фразеологізми, до складу яких входить компонент «комаха» (3 %) та фразеологізми із комбінованим складом компонентів (1 %). Середню частотність продемонстрували фразеологізми, до складу яких входить компонент «риба» (14 %), а також фразеологізми, що містять фітоніми та такі, що містять лексему, яка номінує рептилію (по 11 % у кожній групі).

Результати аналізу українських фразеологізмів наведено на рис. 2.3. (див. Додаток 1, рис.2.3)

Отже, в групі українських фразеологізмів з рослинними і тваринними компонентами, найчастіше зустрічаються такі, що номінують тварин (37 %) та містять компонент «птаха». Середню частотність мають фразеологізми, до складу яких входить компонент «риба» та фразеологізми, що містять лексему, яка номінує рептилію (по 8 % у кожній групі).

Найрідше зустрічаються фразеологізми, які містять назви-фітоніми (5 %), а також фразеологізми до складу яких входить компонент «комаха» (і фразеологізми із комбінованим складом компонентів (по 3 %).

Порівняльний аналіз частотності іспанських та українських фразеологізмів з рослинними та тваринними компонентами в різних лексико-тематичних групах наведено на рис. 2.4. (див. Додаток 1, рис.2.4)

З рис. 2.4 можна зробити висновок про спільні та відмінні риси щодо функціонування фразеологізмів з рослинними та тваринними компонентами в іспанській та українській мовах.

Визначимо спершу спільні риси. І в іспанській, і в українській мовах серед фразеологізмів з зоонімами і фітонімами найчастіше зустрічаються фразеологізми, що номінують тварин та містять компонент «птаха». В обох мовах непродуктивним для утворення фразеологізмів є компонент «комаха».

Також фразеологізми із комбінованим складом компонентів не є характерними для обох мов.

Щодо відмінних рис, то можемо зазначити, що фразеологізми з фітонімами більш характерні для іспанської мови, ніж для української (середня частотність серед інших лексико-тематичних груп в іспанській мові і низька – в українській). Також іспанці більш схильні утворювати фразеологізми з назвами морських тварин, земноводних тощо, а також із компонентом «риба», ніж українці. В той же час, попри вже зазначену високу частотність функціонування фразеологізмів з компонентами «тварина» і «птаха» в обох мовах, серед українських фразеологізмів їх було виявлено дещо більше.

3.3. Відображення культури і традицій іспаномовних народів при перекладі фразеологізмів із зоо- та фітокомпонентами

При перекладі фразеологізму із зоо- та фітокомпонентами перекладачеві треба передати його зміст і відобразити його образність, знайшовши аналогічний фразеологізм в мові перекладу і не загубивши при цьому з уваги стилістичну функцію вираження. При відсутності в українській мові ідентичного образу перекладач змушений вдаватися до пошуку «приблизної відповідності».

Фразеологізми з використанням назв тварин та рослин, слугують яскравим засобом вираження відмінних рис національної картини світу. У попередніх параграфах було доведено, що у більшості випадків подібна структура і значення таких фразеологізмів в іспанській та українській мовах розходяться.

Був проведений порівняльний аналіз семантики фразеологізмів з використанням назв тварин та рослин іспанської та української мов методом суцільної вибірки, в ході якого виявилося і підтвердилося застосування

різних видів перекладу для досягнення максимальної адекватності при перекладі таких фразеологізмів з іспанської мови на українську.

Було визначено, що при перекладі фразеологізмів з рослинними та тваринними компонентами доцільно використовувати такі способи перекладу.

1. Повний еквівалент.
2. Частковий еквівалент.
3. Аналог.
4. Калькування.
5. Описовий переклад.

1. Повний еквівалент. Еквівалент – це пошук ідентичного фразеологізму в українській мові. Еквіваленти фразеологізмів можуть бути повними і частковими. Повними еквівалентами є ті готові еквіваленти, які максимально повно збігаються з іспанським за значенням, лексичним складом, образністю, стилістичним забарвленням і граматичною структурою.

Повним еквівалентом можна відтворити 22 % з тих іспанських фразеологізмів, які були досліджені:

№	Іспанський фразеологізм	Український еквівалент
	<i>laborioso como una abeja</i> (<i>hormiga</i>)	<i>працьовитий як бджола (мураха);</i>
2.	<i>libre como un pajaro</i>	<i>вільний, як птах;</i>
3.	<i>como gallina con huevos</i>	<i>як курка з яйцем;</i>
4.	<i>arullar como tortolas</i>	<i>воркувати як голубки;</i>
5.	<i>patito feo</i>	<i>гидке каченя;</i>
6.	<i>la paloma de la paz</i>	<i>голуб миру;</i>
7.	<i>anda como los pavos</i>	<i>виступає, ніби пава;</i>

8.	<i>estar como un pajar en jaula</i>	нудитися, як птах в клітці;
9.	<i>canto del cisne</i>	лебедина пісня;
10.	<i>llorar con lagrimas de cocodrilo</i>	плакати крокодилячими сльозами;
11.	<i>ni carne ni pescado</i>	ні риба ні м'ясо;
12.	<i>mas bruto que un burro</i>	дурніший за осла;
13.	<i>perro ladrador, poco mordedor</i>	котра собака багато бреше, мало кусає;
14.	<i>a caballo regalado no le mires los dientes</i>	дарованому коневі в зуби не заглядають;
15.	<i>jugar al raton y al gato</i>	гратися в ката й мишки

2. Частковий еквівалент. Переклад на основі часткових еквівалентів означає, що в пропонованому іспанською мовою еквіваленті можливі деякі розбіжності з українським. При перекладі фразеологізмів із зоо- та фітокомпонентами важливо, перш за все, передати образ вираження, а не його мовну структуру.

Частковим еквівалентом можна відтворити 20 % іспанських фразеологізмів з даного дослідження:

№	Іспанський фразеологізм	Український частковий еквівалент
	<i>el pajar se le conoce por su vuelo</i>	видно птаха по польоту;
2.	<i>tener memoria de gallo</i>	курячий мозок;
3.	<i>cantar como un pajar</i>	співати як соловей;
4.	<i>mas vale un pajar en mano que ciento volando</i>	краще синиця в руці, ніж журавель в небі;
5.	<i>mirlo blanco</i>	біла ворона;
6.	<i>mejor perdiz en la mano, que dos en el campo</i>	краще синиця в руці, ніж журавель в небі;
7.	<i>como sardinas en lata / banasta</i>	як оселедців у бочці;

8.	<i>creí que era usted un pajarito</i>	<i>а слона- то я і не помітив;</i>
9.	<i>echale guindas al pavo</i>	<i>не кидай перли перед свинями;</i>
10.	<i>el abrazo del oso</i>	<i>ведмежа послуга;</i>
11.	<i>vender el piel del oso antes de cazarlo</i>	<i>ділити шкуру невбитого ведмедя;</i>
12.	<i>temblar como una hoja</i>	<i>тремтіти, немов осиковий лист</i>

3. Аналог – такий стійкий зворот, який адекватний за значенням вихідному сталому виразу, хоча він може бути побудований на іншій словесно-образній основі.

Аналогом можна відтворити 50 % іспанських фразеологізмів, які були досліджені:

№	Іспанський фразеологізм	Український аналог
1.	<i>mas negro que una hormiga</i>	<i>чорний, як сажка;</i>
2.	<i>subirsele a uno el pavo</i>	<i>почервоніти;</i>
3.	<i>que me mata un gallo!</i>	<i>побий мене грім!;</i>
4.	<i>por la paloma azul!</i>	<i>присягаюсь!;</i>
5.	<i>ser un aguila</i>	<i>мати свій розум у голові;</i>
6.	<i>no me pica culebra</i>	<i>на ці граблі я двічі не стану;</i>
7.	<i>que no soy rana!</i>	<i>знайшов дурня!;</i>
8.	<i>salir silbando iguanas</i>	<i>йти, піджавши хвіст;</i>
9.	<i>no seas pulpo!</i>	<i>досить руки розпускати!;</i>
10.	<i>ser la ultima sardina de la banasta</i>	<i>бути дрібнотою;</i>
11.	<i>nos echaron otra sardina</i>	<i>дідько його приніс!;</i>
12.	<i>ya esta bacalao vendido, ya esta</i>	<i>справу зроблено!;</i>

	<i>el pajarito en la jaula</i>	
13.	<i>no me asusto yo de unas de peces!</i>	<i>цим мене не залякаєш!;</i>
14.	<i>ser alguien una trucha</i>	<i>мати голову на плечах;</i>
15.	<i>pez de muchas escamas</i>	<i>бути собі на умі;</i>
16.	<i>mas feo que un topo</i>	<i>страшніший, ніж чорт;</i>
17.	<i>la curiosidad mato al gato</i>	<i>цікавій Варварі на базарі ніс відірвали;</i>
18.	<i>hasta los gatos tienen tos</i>	<i>нема чого пускати туман в очі;</i>
19.	<i>hacer el oso</i>	<i>пустувати;</i>
20.	<i>volverse mico</i>	<i>збитися з пантелику;</i>
21.	<i>esperar que el olmo dé pera '</i>	<i>чекати біля моря погоди;</i>
22.	<i>parir chayotes</i>	<i>набивати мозолі;</i>
23.	<i>llenarse hasta los bules</i>	<i>набити шлунок;</i>
24.	<i>importar (no valer) un comino</i>	<i>не вартий дірки з бублика;</i>
25.	<i>hacer la cobra</i>	<i>слизький, немов гадюка (вуж);</i>
26.	<i>como abeja en flor</i>	<i>відчувати себе, як риба у воді;</i>
27.	<i>enroscarsele a uno las culebras en el corazon</i>	<i>коти скребуть на серці;</i>
28.	<i>por atun y a ver al duque</i>	<i>вбити двох зайців;</i>
29.	<i>dando vueltas como el leon con calenture</i>	<i>як звір в клітці;</i>
30.	<i>a cada cerdo llega su san martin</i>	<i>не все коту масляна;</i>
31.	<i>cantar para el carnero</i>	<i>дуба врізати;</i>
32.	<i>buscarle tres pies al gato</i>	<i>робити з мухи слона;</i>
33.	<i>ser un pez gordo</i>	<i>велика птиця;</i>

4. Калькування застосовується в тих випадках, коли перекладач хоче виділити образну основу фразеологізму, або коли ФО не може бути перекладена за допомогою інших видів перекладу.

Калькуванням можна відтворити лише 4 % з тих іспанських фразеологізмів, що були досліджені:

№	Іспанський фразеологізм	Переклад калькою
1.	<i>mas aburrido que la ostra</i>	нудніший за устрицю;
2.	<i>muerto el perro, se acabo la rabia</i>	померла собака, закінчилася і лють;
3.	<i>mas aburrido que un mono</i>	нудніший за мавпу

5. Описовий переклад, тобто переклад шляхом передачі сенсу фразеологізму з зоо- та фітокомпонентом вільним словосполученням. Застосовується тоді, коли в українській мові відсутні еквіваленти та аналоги.

Описовим перекладом можна відтворити лише 4 % з тих іспанських фразеологізмів, які були досліджені:

№	Іспанський фразеологізм	Буквальний переклад	Можливий описовий переклад
1.	<i>no necesitar bules para nadar</i>	‘мені не потрібні гарбузи, щоб плавати’	<i>робити щось без чужої допомоги;</i>
2.	<i>más feo que un sombrero de jirijapa”</i>	‘потворніший за капелюх із толокна’	<i>дуже огидний;</i>
3.	<i>erudito a la violeta</i>	‘освічений, немов фіалка’	<i>недоучка</i>

Описовий (або дескриптивний переклад) сприяє передачі змісту фразеологізмів, що містять назви рослин та тварин. Незважаючи на те, що при перекладі цим способом втрачається експресивність, саме цей спосіб дозволяє уникнути неясності значення сталого виразу, що виникає при калькуванні.

Порівнявши іспанські та українські фразеологізми, що містять назви тварин та рослин, не можна не помітити тонких нюансів у виборі тієї чи іншої номінації з ряду синонімічних.

Було проведено квантитативний аналіз для визначення частотності різних способів перекладу іспанських фразеологізмів, що містять назви тварин та рослин українською мовою. Результати аналізу унаочнено на діаграмі на рис. 2.5. (див. Додаток 1, рис.2.5)

Таким чином, переклад аналогом є основним способом перекладу іспанських фразеологізмів, що містять назви тварин та рослин українською мовою. Його можливо використовувати для половини (50 %) випадків, що досліджувалися. В той же час, доволі поширеними також виявилися способи перекладу повним та частковим еквівалентами (22 % і 20 % відповідно). Неперекладних фразеологізмів виявилось 8 %, з них 4 % можна відтворити калькуванням, а для 4 % доцільно використати описовий переклад.

Одержані результати свідчать про те, що переважно іспанські фразеологізми, що містять назви тварин та рослин, можуть бути відтворені українською мовою засобами українського фразеологічного фонду.

Фразеологізми із назвами тварин та рослин, акумулюючи особливості національного світобачення, пропонують оцінну та характеризуючу інтерпретацію дійсності засобами національної мови. Образно-метафоричне уявлення, що міститься в таких мовних одиницях, формує семантико-стилістичний аспект перекладацької проблеми. Вибір перекладачем конкретного перекладацького рішення визначається стилістичними параметрами тексту, що перекладається.

Висновки за Розділом 3

Співставлення та аналіз іспанських та українських фразеологізмів, що містять назви рослин та тварин дозволив визначити, що у більшості досліджених іспанських ФО, у яких у вторинно-образній структурі наявний метафорично маркований зоонім чи фітонім, в українському відповіднику існує образ, не пов'язаний із твариною або рослиною. Кількість таких фразеологізмів склала понад третину (37 %) від усіх ФО, що досліджувалися. Середню частотність продемонстрували фразеологізми груп, у яких в українських та іспанських фразеологізмах в цілому збігається образність, семантика та присутній такий самий зоонім чи фітонім, а також, які мають неповні формальні кореляції (з різним лексичним складом) з різною образністю представлені дещо подібними формами парадигм. Їх кількість майже однакова – 21 і 20 % відповідно. Найменше фразеологізмів виявилось у групах, де рослинні або тваринні образи мають в одній із мов таке значення, яке відсутнє в іншій мові (7 %) і фразеологічні аналоги іспанської та української мов мають різну гіпо-гіперонімічну таксономію (6 %). Решта іспанських фразеологізмів, які ми досліджували (9 %) не мають українських відповідників.

Контрастивний аналіз іспанських та українських фразеологізмів, які містять назви рослин та тварин показав, що серед іспанських фразеологізмів, що були досліджені, найчастіше зустрічаються такі, що містять компоненти «птаха» та номінують тварин (32 % і 28 % відповідно). Найрідше зустрічаються фразеологізми, до складу яких входить компонент «комаха» (3 %) та фразеологізми із комбінованим складом компонентів (1 %). Середню частотність продемонстрували фразеологізми, до складу яких входить компонент «риба» (14 %), а також фразеологізми, що містять фітоніми та такі, що містять лексему, яка номінує рептилію, земноводного або морську тварину (по 11 % у кожній групі). В групі українських фразеологізмів з рослинними і тваринними компонентами, найчастіше

зустрічаються такі, що номінують тварин (37 %) та містять компонент «птаха». Середню частотність мають фразеологізми, до складу яких входить компонент «риба» та фразеологізми, що містять лексему, яка номінує рептилію, земноводного або морську тварину (по 8 % у кожній групі). Найрідше зустрічаються фразеологізми, які містять назви-фітоніми (5 %), а також фразеологізми до складу яких входить компонент «комаха» (і фразеологізми із комбінованим складом компонентів (по 3 %). З цих результатів можемо зробити висновок про спільні та відмінні риси щодо функціонування фразеологізмів з рослинними та тваринними компонентами в іспанській та українській мовах. Спільним є те, що і в іспанській, і в українській мовах серед фразеологізмів з зоонімами і фітонімами найчастіше зустрічаються фразеологізми, що номінують тварин та містять компонент «птаха». В обох мовах непродуктивним для утворення фразеологізмів є компонент «комаха». Також фразеологізми із комбінованим складом компонентів не є характерними для обох мов. Щодо відмінних рис, то можемо зазначити, що фразеологізми з фітонімами більш характерні для іспанської мови, ніж для української (середня частотність серед інших лексико-тематичних груп в іспанській мові і низька – в українській). Також іспанці більш схильні утворювати фразеологізми з назвами морських тварин, земноводних тощо, а також із компонентом «риба», ніж українці. В той же час, попри вже зазначену високу частотність функціонування фразеологізмів з компонентами «тварина» і «птаха» в обох мовах, серед українських фразеологізмів їх було виявлено дещо більше.

Аналіз способів перекладу іспанських фразеологізмів, що містять назви тварин та рослин українською мовою дозволив визначити, що переклад аналогом є основним способом перекладу іспанських фразеологізмів, що містять назви тварин та рослин українською мовою. Його можливо використовувати для 50 % випадків, що досліджувалися. В той же час, доволі поширеними також виявилися способи перекладу повним та частковим еквівалентами (22 % і 20 % відповідно). Неперекладних

фразеологізмів виявилось 8 %, з них 4 % можна відтворити калькуванням, а для 4 % доцільно використати описовий переклад.

Одержані результати свідчать про те, що переважно іспанські фразеологізми, що містять назви тварин та рослин, можуть бути відтворені засобами українського фразеологічного фонду.

ВИСНОВКИ

В основу методів вивчення фразеологічних одиниць вчені покладають особливості функціонування ФО у реченні, контекстуальну взаємодію слів-компонентів та врахування специфіки мови. Застосування того чи того методу залежить від конкретних завдань, які ставить перед собою мовознавець. Кожен окремо взятий метод має свої характеристики, переваги та деякі недоліки, тому найчастіше вчені застосовують комплексний метод опису фразеології як сукупність методів, прийомів дослідження і різноманітні операції з фразеологічним матеріалом.

В лінгвістиці існують різні класифікації ФО, які базуються на різних критеріях. Більшість спроб класифікації виникають із «широкої» точки зору на фразеологію та розділяють ФО на дві великі групи: словосполучення та речення. До першої групи входять, по-перше, одиниці, які є автономними з точки зору синтаксису та семантики, і які можна замінити лише одним словом, по-друге – ті, які граматично зв'язані з реченням і не є автономними.

Фразеологічні одиниці займають важливе місце у мовному фонді іспанської та української мов. Більше того, вони слугують вікном до іншої культури, яка збагачує наш власний світ. Щоб адекватно відтворити зміст і форму іспанської ФО українською мовою, потрібен глибокий аналіз на пізнавальному рівні, щоб зрозуміти, який елемент у структурі є головним. Лише тоді, беручи до уваги мовні ресурси та фонові знання майбутніх одержувачів щодо реалій іспанської культури, перекладач може прийняти рішення про те, який спосіб перекладу було б найбільш доцільно використовувати.

Перекладацькі способи відтворення мовних одиниць полягають у застосуванні підходів, що здійснюються перекладачем у межах традицій певних перекладацьких шкіл і пов'язаних з ними нових тенденцій у перекладі. Три основні підходи до перекладу відомі як трансформаційний

підхід, денотативний підхід і комунікативний підхід. Комунікативний підхід стосується аспектів перекладу, пов'язаних з актом спілкування, але не з процесом перекладу як таким. Він є додатковим щодо згаданих підходів – трансформаційного й денотативного.

Прагматичний підхід до перекладу фразеологізмів менш висвітлюється у науковій літературі у порівнянні з іншими підходами. В його центрі уваги прагматичні поняття, які можуть допомогти у перекладі фразеологічних одиниць. В той же час, лінгвопрагматичний підхід є одним з найбільш перспективних наукових підходів до вивчення тексту і вербалізованого в ньому об'єктивно-суб'єктивного або суб'єктивно-об'єктивного відношення людини до об'єкта, вираженого мовними засобами експліцитно або імпліцитно. Вибір фразеологічних одиниць визнає спільну позицію між учасниками дискурсу, звертаючись до спільних соціокультурних схем та оцінок. Вони дозволяють ввічливо висловити оцінки, а також посилити солідарність між мовцем та слухачем, встановивши інтимність та розмовний тон.

Труднощі пошуку еквівалента при перекладі іспанських фразеологізмів з використанням назв тварин і рослин українською мовою обумовлені національними особливостями концептуалізації зоонімів і фітонімів в українській та іспанській мовах, що свідчить про відмінності у функціонуванні національної мовної свідомості. Співставлення та аналіз іспанських та українських фразеологізмів, що містять назви рослин та тварин дозволив визначити, що у більшості досліджених іспанських ФО, у яких у вторинно-образній структурі наявний метафорично маркований зоонім чи фітонім, в українському відповіднику існує образ, не пов'язаний із твариною або рослиною. Кількість таких фразеологізмів склала понад третину (37 %) від усіх досліджуваних ФО. Середню частотність продемонстрували фразеологізми груп, у яких в українських та іспанських фразеологізмах в цілому збігається образність, семантика та присутній такий самий зоонім чи фітонім, а також, які мають неповні формальні

кореляції (з різним лексичним складом) з різною образністю представлені дещо подібними формами парадигм. Їх кількість майже однакова – 21 і 20 % відповідно. Найменше фразеологізмів виявилось у групах, де рослинні або тваринні образи мають в одній із мов таке значення, яке відсутнє в іншій мові (7 %) і фразеологічні аналоги іспанської та української мов мають різну гіпо-гіперонімічну таксономію (6 %). Решта іспанських фразеологізмів, які ми досліджували (9 %) не мають українських відповідників.

Контрастивний аналіз іспанських та українських фразеологізмів, які містять назви рослин та тварин показав, що серед іспанських фразеологізмів, що були досліджені, найчастіше зустрічаються такі, що містять компоненти «птаха» та номінують тварин (32 % і 28 % відповідно). Найрідше зустрічаються фразеологізми, до складу яких входить компонент «комаха» (3 %) та фразеологізми із комбінованим складом компонентів (1 %). Середню частотність продемонстрували фразеологізми, до складу яких входить компонент «риба» (14 %), а також фразеологізми, що містять фітоніми та такі, що містять лексему, яка номінує рептилію, земноводного або морську тварину (по 11 % у кожній групі). В групі українських фразеологізмів з рослинними і тваринними компонентами, найчастіше зустрічаються такі, що номінують тварин (37 %) та містять компонент «птаха». Середню частотність мають фразеологізми, до складу яких входить компонент «риба» та фразеологізми, що містять лексему, яка номінує рептилію, земноводного або морську тварину (по 8 % у кожній групі). Найрідше зустрічаються фразеологізми, які містять назви-фітоніми (5 %), а також фразеологізми до складу яких входить компонент «комаха» (і фразеологізми із комбінованим складом компонентів (по 3 %)). З цих результатів можемо зробити висновок про спільні та відмінні риси щодо функціонування фразеологізмів з рослинними та тваринними компонентами в іспанській та українській мовах. Спільним є те, що і в іспанській, і в українській мовах серед фразеологізмів з зоонімами і фітонімами найчастіше зустрічаються фразеологізми, що номінують тварин та містять

компонент «птах». В обох мовах непродуктивним для утворення фразеологізмів є компонент «комаха». Також фразеологізми із комбінованим складом компонентів не є характерними для обох мов. Щодо відмінних рис, то можемо зазначити, що фразеологізми з фітонімами більш характерні для іспанської мови, ніж для української (середня частотність серед інших лексико-тематичних груп в іспанській мові і низька – в українській). Також іспанці більш схильні утворювати фразеологізми з назвами морських тварин, земноводних тощо, а також із компонентом «риба», ніж українці. В той же час, попри вже зазначену високу частотність функціонування фразеологізмів з компонентами «тварина» і «птах» в обох мовах, серед українських фразеологізмів їх було виявлено дещо більше.

Аналіз способів перекладу іспанських фразеологізмів, що містять назви тварин та рослин українською мовою дозволив визначити, що переклад аналогом є основним способом перекладу іспанських фразеологізмів, що містять назви тварин та рослин українською мовою. Його можливо використовувати у половині (50 %) досліджуваних випадків. В той же час, доволі поширеними також виявилися способи перекладу повним та частковим еквівалентами (22 % і 20 % відповідно). Неперекладних фразеологізмів виявилось 8 %, з них 4 % можна відтворити калькуванням, а для 4 % доцільно використати описовий переклад.

Одержані результати свідчать про те, що переважно іспанські фразеологізми, що містять назви тварин та рослин, можуть бути відтворені засобами українського фразеологічного фонду.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авксентьев, Л. Г. (1983). *Сучасна українська мова. Фразеологія*. Вища школа.
2. Арсентьева, Е. Ф. (1999). Межъязыковые семантические отношения фразеологических единиц. В *Коммуникативно-прагматические аспекты фразеологии* (с. 124 – 126). Перемена.
3. Баран, Я.А. (2017). *Фразеологія у системі мови*. Лілея-НВ.
4. Бархударов, Л. С. (1975). *Язык и перевод*. Международные отношения.
5. Білоноженко, В. М. (1989). *Функціонування та лексикографічна розробка українських фразеологізмів*. Наукова думка.
6. Бобков, В.О. (2016). Основні теоретичні засади контекстологічного, описового та варіаційного методів дослідження фразеології. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна», 62, 368-371.*
7. Виноградов, В. С. (2001). *Введение в переводоведение. Общие и лексические вопросы*. ИИОИСО. РАО.
8. Гарбовский, Н. К. (2014). *Теория перевода*. МГУ.
9. Зарицький, М. С. (2014). *Переклад: створення та редагування*. Парлам. Вид-во.
10. Зорівчак, Р. (1989). *Реалія і переклад*. Видавництво Львівського університету.
11. Зорівчак, Р. П. (1983). *Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія*. Вища школа.
12. Капніна, Г. (2013). *Компаративні фразеологізми із зоонімічним компонентом*. Retrieved from http://movoznavstvo.com.ua/download/pdf/2013_3/12.pdf

13. Киприянова, А. А. (1999). *Функциональные особенности зооморфизмов* [Автореф. дисс. канд. филол. наук, Кубанский государственный университет].
14. Коваленко, О. В., & Рзаєва, В. В. (2013). Функціонування зоосемізмів у фразеологізмах німецької та української мов. *Одеський лінгвістичний вісник*, 2, 30 – 39.
15. Коломийська, І. А. (2018). *Особенности вживання фразеологічних одиниць у німецькомовному газетному тексті: гендерний аспект* [Дис. канд. філол. наук, Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича].
16. Коптілов, В. (2013). *Теорія і практика перекладу*. Юніверс.
17. Корунець, І. В. (2011). *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)*. Нова Книга.
18. Кунин, А. В. (2007). *О переводе английских фразеологизмов*. Retrieved from http://zhurnal.lib.ru/w/wagapow_a_s/transl/-bookkunin.shtml.
19. Кунин, А. В. (2016). *Курс фразеологии современного английского языка*. Феникс.
20. Латышев, Л. К. (2010). *Технология перевода*. НВИ-ТЕЗАУРУС.
21. Максимов, С. (2016). *Практичний курс перекладу*. КНЛУ.
22. Мізін, К. І. (2009). *Порівняння у фразеології*. Нова книга.
23. Моисеева, И., & Чудина, Е. (2004). Прагматические функции пословиц и поговорок. *Вестник ОГУ*, 11, 170—172.
24. Мойсеєнко, Л. А. (2013). Теоретико-методологічні засади досліджень фразеологічних одиниць. *Наукові записки КНДУ. Серія «Філологічна»*, 34, 159-162.
25. Остин, Дж. (2006). Слово как действие. *Новое в зарубежной лингвистике*, 17, 22—129.
26. Паршин, А. (2010). *Теория и практика перевода*. Русский язык.

27. Ройзензон, Л. И. (1964). Фразеологизация как лингвистическое явление. *Труды Самаркандского государственного университета им. А. Навои*, 119, 140.
28. Селіванова, О. О. (2014). *Нариси з української фразеології (психокогнітивний та етнокультурний аспекти)*. Брама.
29. Селіванова, О. О. (2012). Проблема трансформацій в перекладознавстві. *Вісник Черкаського університету. Серія філологічні науки*, 3, 33—40.
30. Солодухо, Э. М. (1989). *Теория фразеологического сближения*. Казанский государственный университет.
31. Теля, В. Н. (1966). *Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты*. Школа языков русской культуры.
32. Шевелюк, В. (2016). Контрастивні особливості вторинної семантики соматизмів у фразеологічних знаках іспанської, української та російської мов. Retrieved from <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/3077/1/-Sheveliuk.pdf>
33. Южченко, В. Д. (1989). *Народження і життя фразеологізму*. Радянська школа.
34. Bobaila, I. (2014). Funciones de las unidades fraseologicas en el texto narrativo. *Studia UBB Philologia*, 59,(2), 91-101.
35. Casares, S. J. (1992). *Introducción a la lexicografía moderna*. SCIS.
36. Corpas Pastor, G. (2000). Acerca de la (in)traducibilidad de la fraseología. En *Las lenguas de Europa: Estudios de fraseología, fraseografía y traducción* (pp. 483-522). Comares.
37. Corpas Pastor, G. (1996). *Manual de fraseología española*. Gredos.
38. Corpas Pastor, G. (2004). *Diez años de investigación en fraseología: análisis sintáctico-semánticos, contrastivos y traductológicos*. Iberoamericana. Verbuer.

39. Corredor Tapias, J., & Romero Farfán, C.A. (2008). Aproximación a un lexicón de frasiologismos. *Cuadernos de Lingüística Hispánica*, 11, 153-166.
40. Coseriu, E. (1967). *Teoría del Lenguaje y Lingüística General*. Gredos.
41. Delabatista, D. (1988). Wortspiele. In *Handbuch Translation* (pp. 285-288). Tubinga.
42. Fajardo Uribe Luz, A. (2006). La metáfora como proceso cognitivo. *Forma y Función*, 19, 47-56.
43. García de Ruckscholoss, G. (2010). Los fraseologismos de la vid y el vino en el Diccionario de Regionalismos Cuyanos. En *Vinos de America y de Europa*. Le Manuscript.
44. Gläser, R. (1998). The Stylistic Potential of Phraseological Units. In Cowie A. P. *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications* (pp. 125-143). Clarendon Press.
45. Gläser, R. (1988). The translation aspect of phraseological units in English and German. *Topics in Phraseology, Theory and Practise*, 1, 9-21.
46. Hieke, A., & Latey, E. (2013). *Using Idioms: Situationsbezogene Redensarten*. Niemeyer.
47. Lattey, E. (1986). Pragmatic classification of idioms as an aid for the language learner. *IRAL*, 24(3), 217-233.
48. Martín Salcedo, J. (2017). *Fraseología española en uso*. DF : Consejería de Educación de la Embajada de España.
49. Miram, G. (2004). *Translation Algorithms*. Elga.
50. Moon, R. (2008). *Fixed Expressions and Idioms in English. A Corpus-Based Approach*. Clarendon Press.
51. Ortiz Álvarez, M. L. (2012). *Tendências atuais na pesquisa descritiva e aplicada em fraseologia e paremiologia*. Pontes.
52. Pazos Britaña, J.M. (2020). Detección automatizada de fraseologismos. Retrieved from <https://hera.ugr.es/tesisugr/15476935.pdf>

53. Ruiz Guillo, L. (1997). Aspectos de fraseología teórica española. *Cuadernos de Filología*. Anejo 24.
54. Strässler, P. (2012). *Idioms in English: A Pragmatic Analysis*. Verlag.
55. Tristán Pérez, A. M. (1988). *Fraseología y contexto*. Ciencias Sociales.
56. Zuluaga, A. (1980). Introducción al estudio de las expresiones fijas. *Studia Romanica et Linguistica*, 10.
57. Zuluaga, A. (1997). Sobre las funciones de los fraseologismos en los textos literarios. En *Paremia* (pp. 631-640).
58. Zuluaga, A. (1975). La fijación fraseológica. *Thesaurus*, 30, 225-248.

RESUMEN

El trabajo está dedicado al estudio de las unidades fraseológicas con nombres de animales y plantas en el aspecto de la traducción. El objetivo principal del estudio ha sido investigar teóricamente las características de las unidades fraseológicas españolas que contienen los nombres de plantas y animales y analizar las peculiaridades de su traducción al ucraniano. Para lograr este objetivo han sido resueltas las siguientes tareas: investigar acercamientos científicos a la clasificación de la fraseología española; determinar las características del funcionamiento de las unidades fraseológicas españolas nombres de animales y plantas; realizar un análisis comparativo de los métodos modernos de traducción de los fraseologismos; determinar los rasgos linguopragmáticos de las unidades fraseológicas del español en el aspecto de la traducción; analizar las posibilidades de preservar la imagen y la originalidad de las unidades fraseológicas con nombres de animales y plantas al elegir los métodos de traducción.

El método de estudiar las unidades fraseológicas se basa en las peculiaridades del funcionamiento de las unidades fraseológicas en una oración, la interacción contextual de las palabras componentes y las especificidades del lenguaje. Las unidades fraseológicas ocupan un lugar importante en el fondo lingüístico de las lenguas española y ucraniana. Para reproducir adecuadamente el contenido y la forma de la unidad fraseológica del español al ucraniano, se

requiere un análisis profundo y solo sabiendo quién sea el futuro destinatario el traductor puede decidir qué método de traducción es el más apropiado para usar.

El análisis de las formas de traducción de las unidades fraseológicas españolas que contienen nombres de animales y plantas al ucraniano ha mostrado que la traducción con el uso de análogo es la principal forma de traducir las unidades fraseológicas españolas que contienen nombres de animales y plantas al ucraniano. Los métodos de traducción con equivalentes totales y parciales también han sido bastante comunes.

Sobre la base de los resultados obtenidos, se puede concluir que en muchos casos las unidades fraseológicas españolas que contienen nombres de animales y plantas pueden traducirse mediante la fraseología ucraniana.

ДОДАТКИ

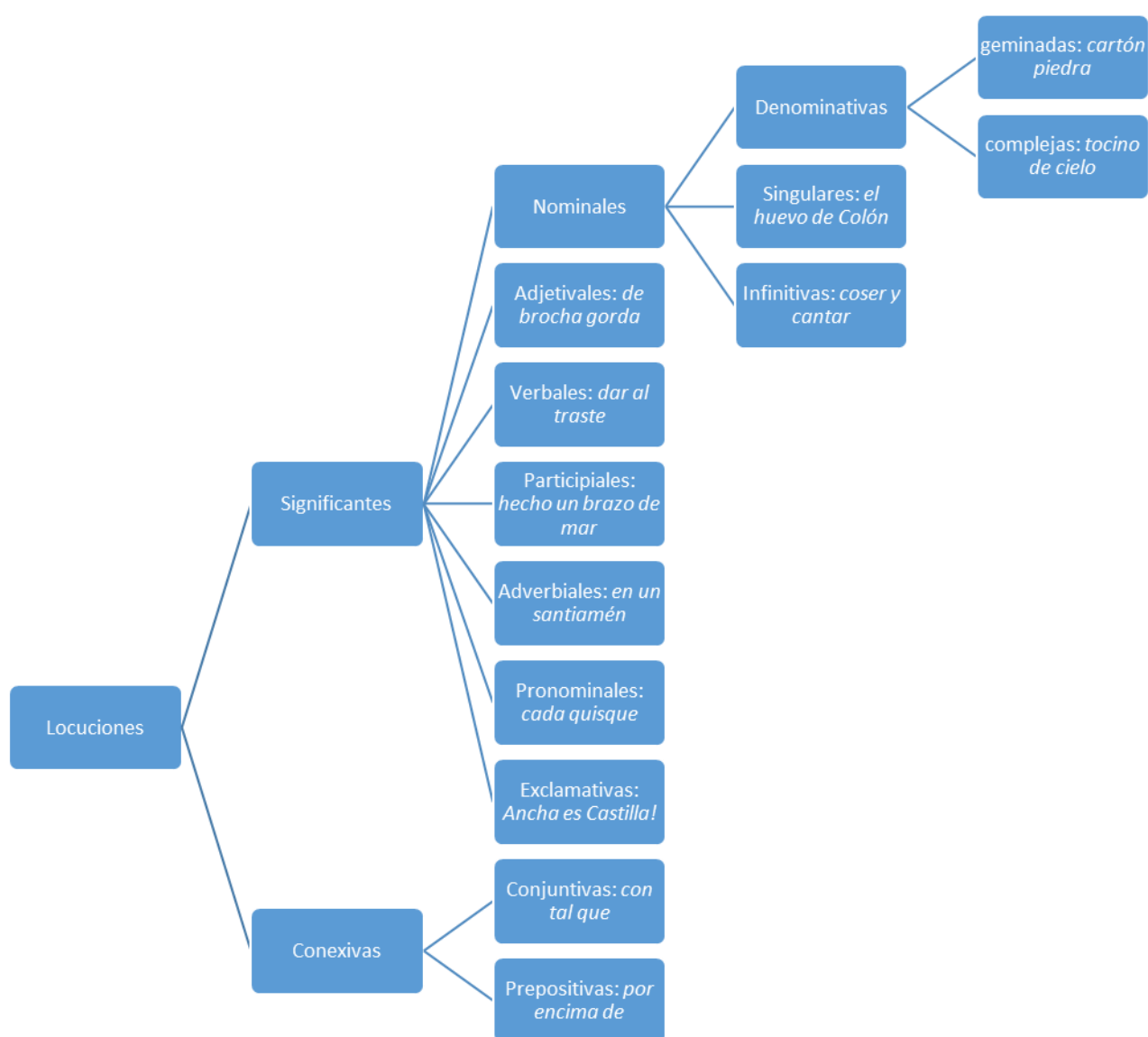
Додаток 1

1. Рис. 1.1. Методи дослідження ФО в залежності від підходу до вивчення фразеологізмів

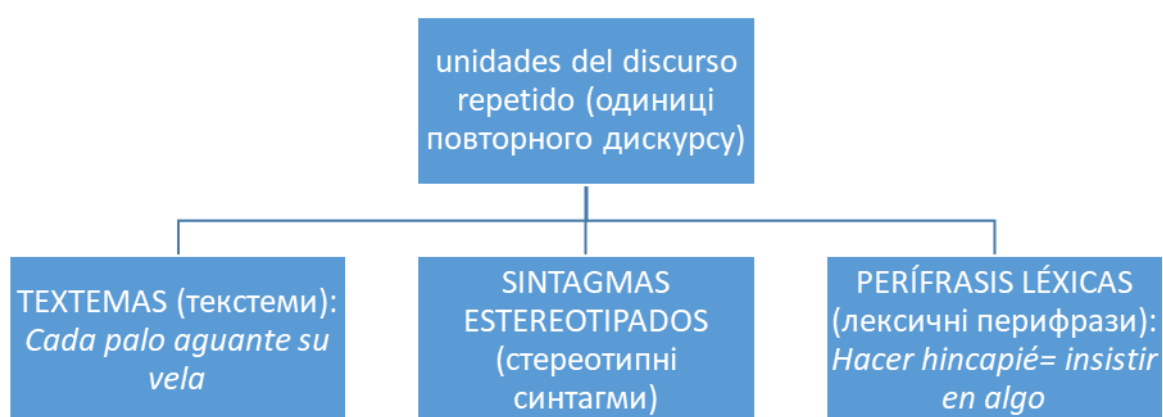

Джерело: побудовано автором за [6; 24; 15].

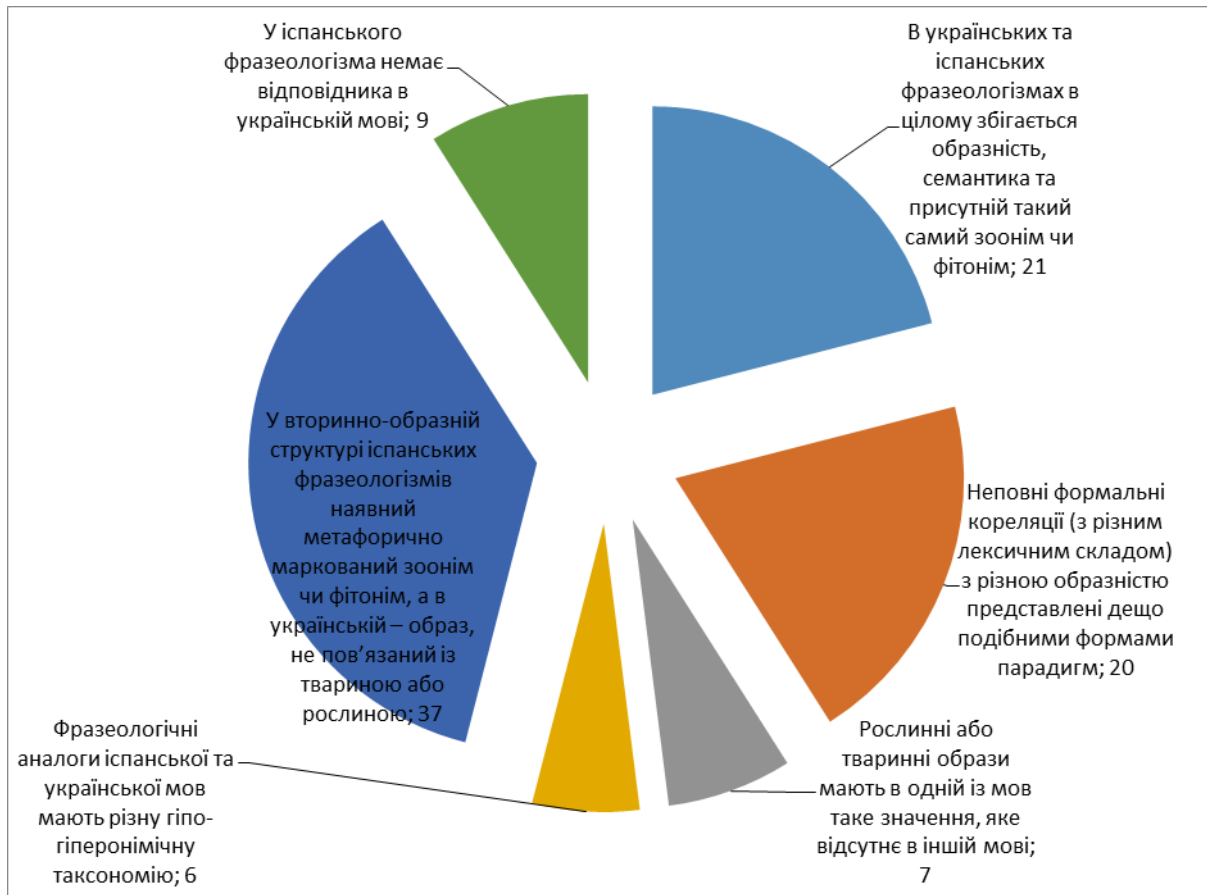
2. Рис. 1.2. Класифікація іспанських локуцій (мовних зворотів) за Х. Касаресом

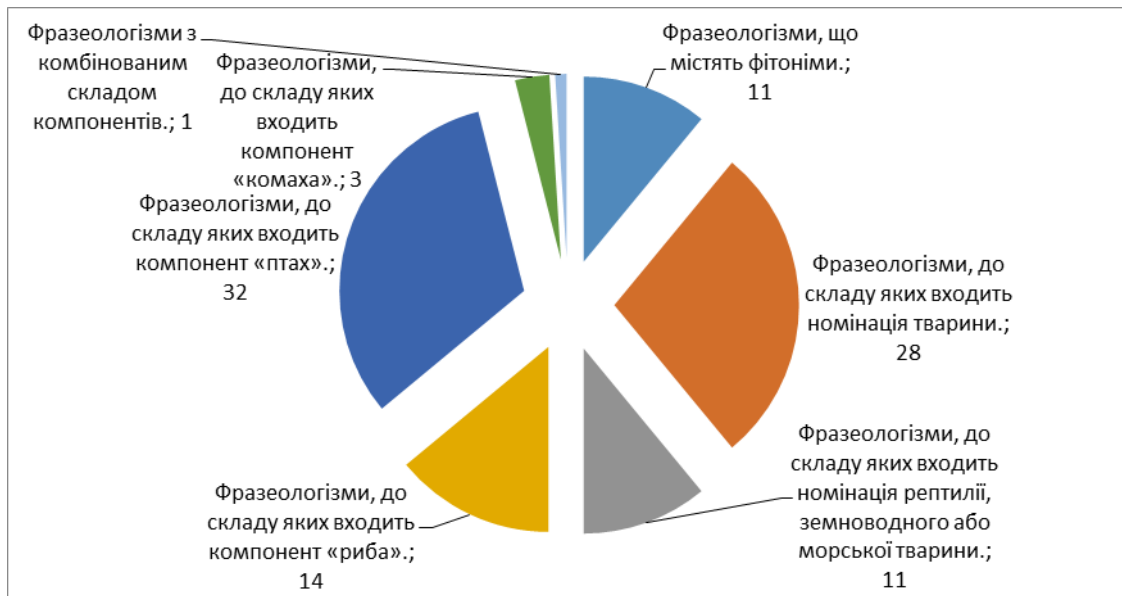
3. Рис. 1.3. Класифікація «одиниць повторного дискурсу» Е. Косеріу

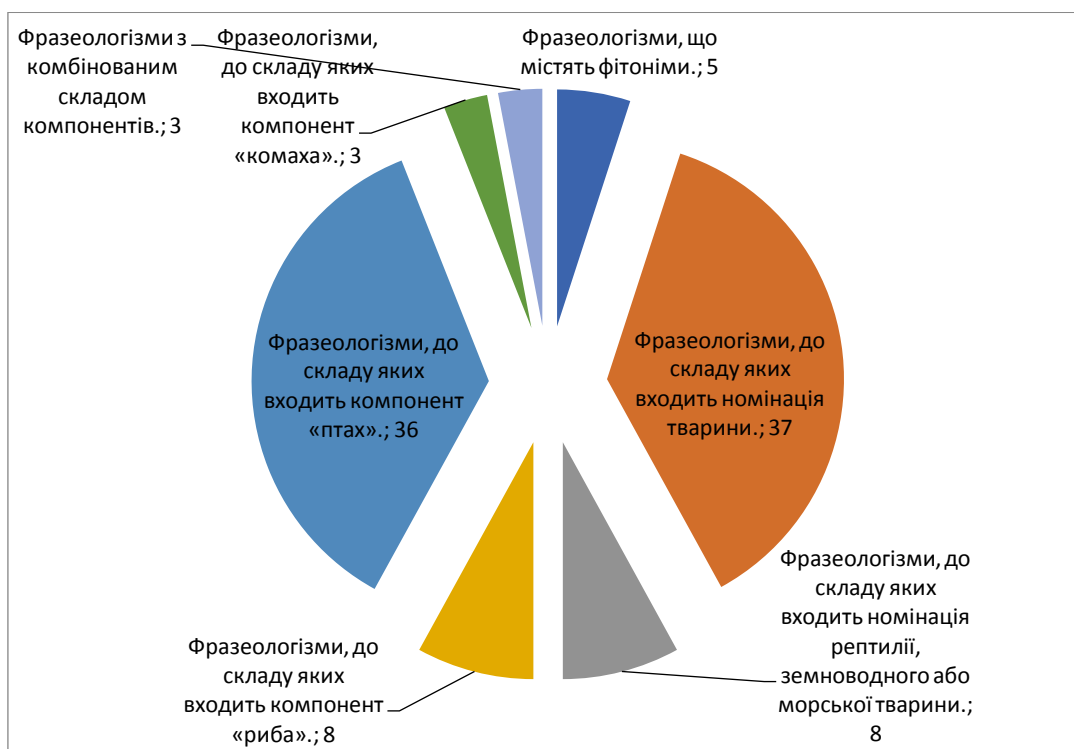
4. Рис. 2.1. Частотність фразеологізмів іспанської та української мов з рослинними та тваринними компонентами за кореляційними групами, %

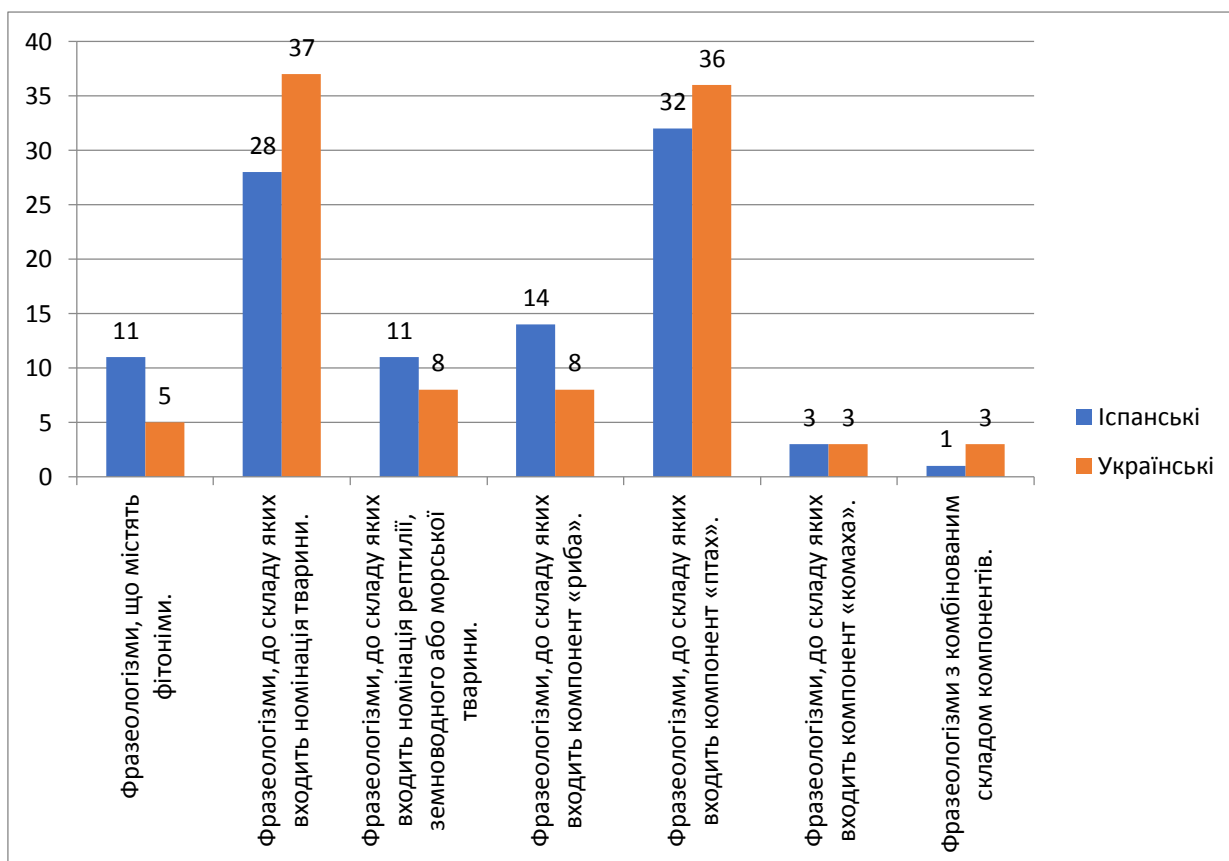
5. Рис. 2.2. Частотність іспанських фразеологізмів з рослинними та тваринними компонентами в різних лексико-тематичних групах, %

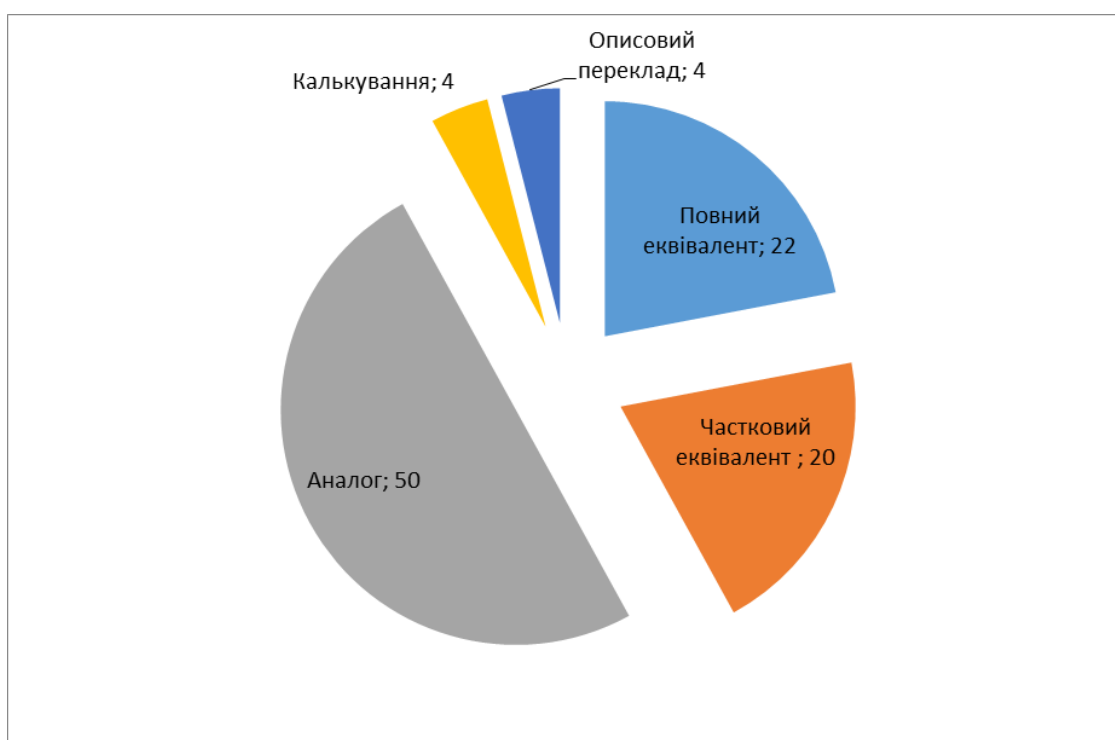
6. Рис. 2.3. Частотність українських фразеологізмів з рослинними та тваринними компонентами в різних лексико-тематичних групах, %

7. Рис. 2.4. Порівняльний аналіз частотності іспанських та українських фразеологізмів з рослинними та тваринними компонентами в різних лексико-тематичних групах, %

8. Рис. 2.5. Частотність різних способів перекладу іспанських фразеологізмів, що містять назви тварин та рослин українською мовою, %

Додаток 2

Іспанський	Український
<i>a caballo regalado no le mires los dientes</i>	дарованому коневі в зуби не заглядають;
<i>a cada cerdo llega su san martin</i>	не все коту масляна;
<i>anda como los pavos</i>	виступає, ніби пава;
<i>arullar como tortolas</i>	воркувати як голубки;
<i>buscarle tres pies al gato</i>	робити з мухи слона;
<i>cantar como un pajarito</i>	співати як соловей;
<i>cantar para el carnero</i>	дуба врізати;
<i>canto del cisne</i>	лебедина пісня;
<i>como abeja en flor</i>	відчувати себе, як риба у воді;
<i>como gallina con huevos</i>	як курка з яйцем;
<i>como sardinas en lata / banasta</i>	як оселедців у бочці;
<i>creí que era usted un pajarito</i>	а слона- то я і не помітив;

<i>dando vueltas como el leon con calenture</i>	як звір в клітці;
<i>echale guindas al pavo</i>	не кидай перли перед свинями;
<i>el abrazo del oso</i>	ведмежа послуга;
<i>el pajar se le conoce por su vuelo</i>	видно птаха по польоту;
<i>enroscarsele a uno las culebras en el corazon</i>	коти скребуть на серці;
<i>erudito a la violeta</i>	‘недоучка’;
<i>esperar que el olmo dé pera ’</i>	чекати біля моря погоди;
<i>estar como un pajar en jaula</i>	нудитися, як птах в клітці;
<i>hacer el oso</i>	пустувати;
<i>hacer la cobra</i>	слизький, немов гадюка (вуж);
<i>hasta los gatos tienen tos</i>	нема чого пускати туман в очі;
<i>importar (no valer) un comino</i>	не вартий дірки з бублика;
<i>jugar al raton y al gato</i>	грати в кішки мишки;
<i>la curiosidad mato al gato</i>	цікавій Варварі на базарі ніс відірвали;
<i>la paloma de la paz</i>	голуб миру;
<i>laborioso como una abeja (hormiga)</i>	працьовитий як бджола (мураха);
<i>libre como un pajar</i>	вільний, як птах;
<i>llenarse hasta los bules</i>	набити шлунок;
<i>llorar con lagrimas de cocodrilo</i>	плакати крокодилячими сльозами;
<i>mas aburrido que la ostra</i>	-
<i>mas aburrido que un mono</i>	-
<i>mas bruto que un burro</i>	дурніший за осла;
<i>más feo que un sombrero de jipijapa”</i>	‘огидний’;
<i>mas feo que un topo</i>	страшніший, ніж чорт;
<i>mas negro que una hormiga</i>	чорний, як сажка;

<i>mas vale un pajar en mano que ciento volando</i>	краще синиця в руці, ніж журавель в небі;
<i>mejor perdiz en la mano, que dos en el campo</i>	краще синиця в руці, ніж журавель в небі;
<i>mirlo blanco</i>	біла ворона;
<i>muerto el perro, se acabo la rabia</i>	-
<i>ni carne ni pescado</i>	ні риба ні м'ясо;
<i>no me asusto yo de unas de peces!</i>	цим мене не залякаєш!;
<i>no me pica culebra</i>	мене на цю вудку не спіймаєш;
<i>no necesitar bules para nadar</i>	'робити щось без чужої допомоги'
<i>no seas pulpo!</i>	досить руки розпускати!;
<i>nos echaron otra sardina</i>	дідько його приніс!;
<i>parir chayotes</i>	набивати мозолі;
<i>patito feo</i>	гидке каченя;
<i>perro ladrador, poco mordedor</i>	котра собака багато бреше, мало кусає;
<i>pez de muchas escamas</i>	бути собі на умі;
<i>por atun y a ver al duque</i>	вбити двох зайців;
<i>por la paloma azul!</i>	присягаюсь!;
<i>que me mata un gallo!</i>	побий мене грім!;
<i>que no soy rana!</i>	знайшов дурня!;
<i>salir silbando iguanas</i>	йти, піджавши хвіст;
<i>ser alguien una trucha</i>	мати голову на плечах;
<i>ser la ultima sardina de la banasta</i>	бути дрібнотою;
<i>ser un aguila</i>	мати свій розум у голові;

<i>ser un pez gordo</i>	<i>велика птиця;</i>
<i>subirsele a uno el pavo</i>	<i>почервоніти;</i>
<i>temblar como una hoja</i>	<i>тремтіти, немов осиковий лист;</i>
<i>tener memoria de gallo</i>	<i>курячий мозок;</i>
<i>vender el piel del oso antes de cazarlo</i>	<i>ділити шкуру невбитого ведмедя;</i>
<i>volverse mico</i>	<i>збитися з пантелику;</i>
<i>ya esta bacalao vendido, ya esta el pajaro en la jaula</i>	<i>справу зроблено!</i>